

**Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Факультет обліку і фінансів
Кафедра обліку, оподаткування та
управління фінансово-економічною безпекою**

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ:

**Завідувач кафедри,
д. держ. упр., професор**

_____ **І. П. Приходько**

« ____ » _____ **20__ р.**

ДИПЛОМНА РОБОТА

**Удосконалення системи економічної безпеки суб'єктів
господарювання засобами контролю, моніторингу та діагностики.**

**Виконав: здобувач вищої освіти за
освітньою програмою «Управління
фінансово-економічною безпекою»
за спеціальністю 073
«Менеджмент» галузі знань
07 «Управління та адміністрування»
другого (магістерського) рівня вищої
освіти
Похилько В.Д.**

Керівник доц. Бардадим М.В.

Дніпро – 2022

ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет менеджменту і маркетингу
Кафедра обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою
Освітній ступінь магістр
Освітня програма «Управління фінансово-економічною безпекою»
Спеціальність 073 «Менеджмент»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____
« _____ » _____ 2022 р.

ЗАВДАННЯ
на дипломну роботу здобувачу вищої освіти

Похилька Вадима Дмитровича

- 1. Тема дипломної роботи** «Обліково-аналітичне забезпечення управління кредиторською заборгованістю в контексті фінансово-економічної безпеки підприємства»
керівник роботи Бардадим Марія Василівна, доцент
затверджено наказом ДДАЕУ від « 19 » грудня 2021 р. № 2284
- 2. Строк подання здобувачем роботи** – 10 лютого 2021 року.
- 3. Вихідні дані до роботи:** Господарський кодекс України, реєстри синтетичного, аналітичного обліку та фінансова звітність ТОВ «СГП «Фермер»
- 4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розкрити).**
 1. Теоретичні аспекти та основи функціонування контролю, моніторингу та діагностики як фактора фінансово-економічної безпеки підприємства.
 2. Обліково-аналітичне забезпечення управління контролем, моніторингом та діагностикою в контексті фінансово-економічної безпеки підприємства.
 3. Напрями удосконалення управління контролем, моніторингом та діагностикою в контексті фінансово-економічної безпеки підприємства. Висновки і пропозиції.
- 5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень).**
 1. Графік залежності витрат від обсягів виробництва ТОВ «Фермер».
 2. Взаємозв'язок контролю, діагностики та моніторингу.
 3. Схема постійного покращення контролю підприємства.
 4. Приклад контролінгу на підприємствах
 5. Приклад дивізіонального контролю за кожним типом продукції окремо.
 6. Схема областей економічної безпеки підприємства
 7. Взаємодія служби безпеки з іншими підрозділами на підприємств.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання _____ листопад 2020 р. _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Теоретичні аспекти управління економічною безпекою суб'єктів господарювання засобами контролю, моніторингу та діагностики	Жовтень 2022	
2	Обліково-аналітичне забезпечення засобів контролю, моніторингу та діагностики економічної безпеки підприємства	Лютий 2022	
3	Методичні напрями удосконалення економічної безпеки в системі контролю, моніторингу та діагностики підприємства	Червень 2022	
4	Висновки і пропозиції	Грудень 2022	
5	Оформлення дипломної роботи	Січень 2022	

Здобувач _____ Похилько В.Д.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____ Бардадим М.В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ	5
ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ЗАСОБАМИ КОНТРОЛЮ, МОНІТОРИНГУ ТА ДІАГНОСТИКИ	9
1.1 Сутність фінансово-економічної безпеки підприємства	9
1.2 Основні принципи контролю моніторингу та діагностики на сільськогосподарському підприємстві	14
1.3 Методичні підходи до оцінки контролю, моніторингу та діагностування на підприємстві.	18
Висновки до першого розділу	22
РОЗДІЛ 2. ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАСОБІВ КОНТРОЛЮ, МОНІТОРИНГУ ТА ДІАГНОСТИКИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	24
2.1 Фінансово-економічна характеристика підприємства	24
2.2 Характеристика організації роботи служби економічної безпеки підприємства та оцінка її стану за окремими складовими	29

2.3 Обліково-аналітичне забезпечення системи економічної безпеки засобами контролю, моніторингу та діагностики
39

Висновки до другого розділу
42

РОЗДІЛ 3. МЕТОДИЧНІ НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В СИСТЕМІ КОНТРОЛЮ, МОНІТОРИНГУ ТА ДІАГНОСТИКИ ПІДПРИЄМСТВА
44

3.1 Аналіз та оптимізація системи економічної безпеки підприємства
44

3.2 Впровадження удосконалень для систем моніторингу,
контролю та діагностики підприємства ТОВ «СГП «Фермер»
50

Висновки до третього розділу
55

Висновки та пропозиції
56

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ
60

ДОДАТКИ
66

РЕФЕРАТ

Тема: «Удосконалення системи економічного безпеки суб'єктів господарювання засобами контролю, моніторингу та діагностики».

Магістерська дипломна робота виконана на 74 сторінках в ній міститься 6 таблиць, 7 рисунків, 7 додатків та 65 бібліографічних джерел.

Об'єктом дослідження є процес удосконалення системи моніторингу економічної безпеки підприємства.

Метою дослідження є вивчення теоретико-методичних засад контролю, моніторингу та діагностики економічної безпеки підприємства, удосконалення системи контролю, діагностики, моніторингу та визначення необхідності впровадження цих засобів для забезпечення ефективної підприємницької діяльності.

Методи дослідження: монографічний, порівняльний, абстрактно-логічний, розрахунково-конструктивний, діалектичний метод пізнання, системний підхід, методи аналізу і синтезу та ін.

Розглянуто теоретичні основи удосконалення систем контролю, моніторингу та діагностики економічної безпеки сільськогосподарського підприємства як фактору її підвищення; досліджено стан систем контролю, моніторингу та діагностики економічної безпеки ТОВ «СГП «Фермер»; визначено шляхи удосконалення систем контролю, моніторингу та діагностики економічної безпеки підприємства.

КЛЮЧОВІ СЛОВА

КОНТРОЛЬ, МОНІТОРИНГ, ДІАГНОСТИКА, ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА, СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКЕ ПІДПРИЄМСТВО, СИСТЕМА, УПРАВЛІННЯ

KEY WORDS

CONTROL, MONITORING, DIAGNOSTICS, ECONOMIC SECURITY, AGRICULTURAL ENTERPRISE, SYSTEM, MANAGEMENT

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах складного зовнішнього середовища та нестабільного розвитку національної економіки українські підприємства стинаються з безліччю загроз щодо свого існування. Усі загрози мають різний тип: військово-політичний, фінансовий, соціальний, кадровий, інформаційний, виробничий, економічний, комерційний. Через усю різновидність загроз у всіх суб'єктів господарювання є життє-необхідне завдання забезпечити повну безпеку господарства, стабільність роботи та прибутковості шляхом уникнення або нейтралізації загроз, ефективності діяльності шляхом управління фінансово-економічними, соціально-трудовами, виробничими, логістичними та іншими бізнес-процесами, що дуже ускладняється складними соціально-економічним та воєнно-політичним становищем в Україні.

Метою дипломної роботи є визначенні ролі і місця обліково-аналітичного удосконалення засобів контролю, моніторингу та діагностики в управлінні економічною безпекою підприємства як необхідного елемента для підвищення рівня економічної безпеки суб'єкта господарювання.

Завдання дослідження. Метою дипломної роботи є дослідження та уточнення поняття економічної безпеки, що дає можливість формування необхідних важелів управління економічною безпекою підприємства в цілому і сільськогосподарських підприємств; виявлення факторів, що впливають на економічну безпеку діяльності підприємств.

Об'єктом дипломної роботи є процес удосконалення системи безпеки суб'єктів господарювання засобами контролю, моніторингу та діагностики на підприємстві ТОВ «СГП «Фермер».

Предметом дослідження є внутрішні процеси обліку діяльності підприємства, управління та виробництва, фінансово-економічна безпека на підприємстві

Методи дослідження. Для вирішення вказаних завдань використовувалися такі прийоми та методи досліджень: синтез, порівняння і аналіз - для розкриття типу системи фінансової безпеки; методи логічного, статистичного аналізу - для виявлення потенціалу розвитку фінансової безпеки компанії; монографічне вивчення літератури; історичний і діалектичний - які генези призвели до наявного результату та для виявлення повторень у розвитку;

Інформаційною базою дипломної роботи є теоретичні та методичні аспекти розробки дослідників, статистичні матеріали, нормативні та законодавчі документи, що регулюють правову діяльність підприємств в Україні.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в отриманні обґрунтованих теоретичних основ і розробці практичних рекомендацій щодо удосконалення та створення служб моніторингу, контролю та діагностики на сільськогосподарських підприємствах. Було запропонована вдосконалення в організації процесів контролінгу, а саме долучення підприємства до нового документообігу через сайт, спрощення задачі податкової звітності шляхом об'єднання місячного звіту з утримання єдиного соціального внеску та щоквартального звіту 1ДФ в який включено податок на доходи фізичних осіб та військовий збір.

Практичне значення одержаних результатів. Усі проведені дослідження, пропозиції удосконалення та аналіз наукової літератури було проведено з ціллю поліпшення контролю, моніторингу та діагностування на підприємстві.

Особистий внесок. Магістерська робота самостійно виконана наукова праця. Наукові висновки і пропозиції удосконалення, що містяться в роботі належать особисто авторові.

Апробація результатів роботи. Основні положення та результати магістерської роботи доповідалися, обговорювалися та отримали позитивну оцінку на Підготовка фахівців на шляху до євроінтеграції: проблеми та перспективи (до 100-річчя заснування Дніпровського державного аграрно-

економічного університету): матеріали I Всеукраїнської (XVI міжвузівської) науково-практичної інтернет-конференції, (14 квітня 2022 року). Дніпро: ДДАЕУ, 2022. 110 с.; колективна монографія Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та управлінський аспекти та Фінанси, банківська система та страхування в Україні: стан, проблеми та перспективи розвитку в кризовій економіці: Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 02-03 березня 2022р.- ДДАЕУ, 2022.- 234 с.

Публікації. За результатами магістерської роботи опубліковано три наукові праці, одна з них статті та дві у збірнику тез науково-практичних конференцій.

Дипломна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків і пропозицій, додатків, списку використаних джерел, що нараховує 65 найменувань, містить 6 таблиць, 7 рисунків, 7 додатків. Основний зміст дипломної роботи викладено на 50 сторінках друкованого тексту.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ЗАСОБАМИ КОНТРОЛЮ, МОНІТОРИНГУ ТА ДІАГНОСТИКИ

1.1 Сутність фінансово-економічної безпеки підприємства

Економічна безпека на підприємствах пережило багато віків та змінювало значення разом із розвитком навколишнього світу і процесів управління. У сучасному світі економічна безпека підприємств більше усього зіставляють з збільшення прибутку за допомогою зменшення витрат. Дослідники визначають економічну безпеку як стан в якому об'єкт дослідження знаходиться у стані захищеності і негативні фактори не можуть вплинути на його діяльність. Безпека підприємства включає в себе захищеність соціальних, фінансових, економічних, природних, виробничих факторів та необхідність при цьому у ресурсах, інформації, людях, технологіях, правилах, законах. [1]

Здебільшого у наукових роботах економічна безпека розуміється як здатність економіки забезпечувати незалежний і вільний розвиток, стабільність суспільства та його інститутів, і важливіше усього великий оборонний потенціал країни, який вона зможе використати при настанні загрози національній безпеці, захистити економічні інтереси від зовнішніх і внутрішніх загроз. [2]

Економічна безпека підприємства – це певний рівень захищеності його процесів діяльності від негативних впливів зовнішнього і внутрішнього середовища та можливість підприємства швидко подолати різноманітні небезпеки або пристосуватися до існуючих умов життя, що не впливають негативно на його діяльність. Це поняття має на увазі, що система зберігає стабільність економічного стану підприємства, і впливає на покращення добробуту робітників.[3]

Економічна безпека описується спеціалістами залежно від виду виробничо-господарської діяльності підприємства. Розробка спеціалізованих шляхів, за видом діяльності підприємства, організації економічної безпеки підприємства дуже потрібна, вона дає можливість розробити усебічне і глибоке вивчення за видом діяльності підприємства, продемонструвати вузькоспеціальні шляхи і способи організації економічної безпеки підприємства у різних сферах. Але усі автори цих досліджень мають різне бачення економічної безпеки що призводить до помилок та спорів. [4]

Більш пізні дослідження вчених об'єднує спільна думка про неможливість повністю забезпечити безпеку підприємства через неможливість впливати на зовнішні загрози, а без нього підприємство не зможе вести свою діяльність.

Отже на сьогодні усі вчені та працівники служб економічної безпеки розглядають та забезпечують безпеку в залежності від галузевої належності підприємства, організації чи установи.

Роблячи аналіз наукових текстів різних авторів, можна зрозуміти що економічна безпека як поняття має велику кількість визначень, декілька цікавих з них:

Т.М. Гладченко визначає економічну безпеку підприємства як захищеність життєво необхідних інтересів підприємства від зовнішніх і внутрішніх загроз, організація якої здійснюється адміністрацією й колективом підприємства шляхом реалізації системи заходів правового, економічного, організаційного, інженерно-технічного й соціально-психологічного характеру. [5]

На думку О. А. Груніна економічна безпека підприємства «Стан господарчого суб'єкта, при якому він при найбільш ефективному використанні корпоративних ресурсів досягає запобігання, послаблення або захисту від існуючих небезпек та загроз або інших непередбачених обставин і в основному забезпечує досягнення цілей бізнесу в умовах конкуренції та господарчого ризику». [6]

На основі вищенаведених визначень робимо висновок, що під поняттям «економічна безпека підприємства» слід розуміти багатофакторну характеристику, тобто ступінь захисту від негативного впливу факторів усіх потенціалів підприємства, що допомагають забезпечити стійку та результативну діяльність. Сутність цього поняття містить сукупність інструментів, що забезпечують конкурентоздатність та ефективність підприємства, в той же час дозволяючи підвищити рівень достатку персоналу підприємства.

Відповідно завданнями ефективної системи організації економічної безпеки є:

- забезпечення ефективності виробничо-фінансової діяльності підприємства, його фінансової стійкості і незалежності за рахунок раціонального використання наявних ресурсів та потенціалу підприємства;
- забезпечення стійкого розвитку підприємства та реалізація його основних інтересів;
- забезпечення технологічної незалежності підприємства і досягнення високої конкурентоспроможності його технологічного потенціалу;
- досягнення високої ефективності менеджменту підприємства, оптимальності та ефективності його організаційної структури;
- забезпечення підвищення до високого рівня кваліфікації персоналу підприємства, запобігання до його інтелектуального потенціалу;
- відповідність до високого рівня екологічності роботи підприємства, зменшення негативного впливу результатів діяльності на екологічний стан навколишнього середовища;
- забезпечення якісної правової захищеності усіх напрямів діяльності підприємства;
- організування захисту інформації, комерційної таємниці і досягнення ефективного рівня інформаційного забезпечення роботи всіх служб підприємства;
- забезпечення безпеки робітників підприємства, капіталу, активів і

комерційних інтересів.

- стратегічне планування і прогнозування економічної безпеки підприємства з метою виявлення небезпек і загроз;
- впровадження заходів щодо посилення рівня економічної безпеки, запобігання та нейтралізації можливих загроз і небезпек;
- аналіз можливих ризиків та розроблення заходів щодо їх мінімізації.

На нашу думку, основними напрямками забезпечення економічної безпеки підприємства є організація контролю, моніторингу, діагностики, стратегічне планування подальшого розвитку, охорона матеріально-фінансових ресурсів підприємства, безпека у сфері інформатизації та інтелектуальної власності підприємства. Дотримання таких напрямів дасть змогу підприємству не лише забезпечити достатній рівень економічної безпеки, а й покращити своє ринкове становище, збільшити рівень прибутковості та конкурентоспроможності. [7]

На думку Петренко С.М. контролінг це «Синтез елементів обліку, аналізу, контролю, планування, реалізація яких розроблення альтернативних підходів при здійсненні оперативного та стратегічного управління процесом досягнення кінцевих цілей та результатів діяльності підприємства». [8]

Зрозуміліше усього на нашу думку слова Хан Д.А «Інформаційне забезпечення орієнтованого на результат управління підприємством» що відносяться до контролінгу. [9]

Коротков Е.М. каже що «моніторинг» як «систематичне відстеження процесів або тенденцій, постійне спостереження з метою своєчасної оцінки виникаючих ситуацій» та Литвак Б.Г. «моніторингом» називає «спеціальне організоване систематичне спостереження за станом яких-небудь об'єктів». [10]

Для прийняття управлінських рішень необхідно в повній мірі розуміти поняття, види загроз підприємству та чому вони загрожують:

1) Фінансовій складовій досить легко отримати загрози наприклад:

- нестача фінансів для розвитку підприємства;

- погане фінансове планування;
- погане розподілення коштів;
- погана цінова політика;
- зменшення прибутку;
- збільшення заборгованостей.

2) Виробничій складовій загрожує:

- відсталість у техніко-технологічному розвитку;
- низька оборотність основних засобів;
- неавтоматизовані виробничі процеси;
- малоефективна виробнича система підприємства;
- зношеність основних засобів.

3) Кадрово-інтелектуальній погрожує:

- відсутність кадрового відділу на підприємстві;
- відсутність кадрової політики;
- погані відносини у колективі;
- велика плинність кадрів;
- ризик розголошення таємниць;
- мала кваліфікація працівників.

4) Інформаційна:

- ненадійно захищена інформація;
- наявність фактів несанкціонованого доступу до таємниць;
- нестача комунікації та інформування робітників;
- нестача інформації про макро- та мікросередовище.

5) Маркетингова вразлива до:

- зниження якості та виду продукції;
- зниження збуту продукції;
- зниження рентабельності;
- відсутність маркетологів на підприємстві;
- велика кількість конкурентного товару на ринку.

6) Силова:

- відсутність відео нагляду;
- мала захищеність основних засобів, активів підприємства;
- нестача індивідуального захисту персоналу;
- неможливість дати опір рейдерам.

Такий поділ загроз допоможе ефективніше підіймати рівень захищеності кожної складової підприємства. Відповідно до типу підприємства загрози будуть різнитись, але по деяким залишатися загальними. Такий моніторинг та діагностика допоможе підприємству уникнути збитків та подолати загрози.

1.2. Основні принципи контролю, моніторингу та діагностики на сільськогосподарському підприємстві

Сучасна економіка характеризується великою динамікою в змінах навколишнього середовища, для того щоб підприємство мало можливість функціонувати та отримувати прибуток треба вміти контролювати ситуацію як в мікросередовищі так і в макросередовищі. В даний час коли ситуація ззовні змінюється щоденно треба вміти швидко та ефективно реагувати на нові загрози у цьому підприємствам України допомагає функція контролю, яка є невід'ємною для кожного підприємства.

Непередбачуваність та нестабільність економіки України примушує кожний бізнес слідкувати за появою нових загроз, змін в економіці, змін на ринку та на правовому секторі. Для підтримання тенденції розвитку необхідно слідкувати за новими тенденціями та модою, інноваціями в технологіях та організації обліку. Забезпечення безпеки власного підприємства це головне питання для кожного управлінця, для цього необхідно оперувати інформацією. Для цього на підприємствах створюють служби контролю, моніторингу та діагностування. Усі ці служби необхідні для подальшого розвитку підприємства [11].

Контролінг як функція необхідна підприємству, на перших етапах розвитку тримати все під контролем може директор чи його власник, але з розвитком однієї особи буде неможливо усе контролювати. Втрата контролю за захистом інформації, на сільськогосподарському підприємстві, яка обробляється, може привести до витоку бази даних, що можуть використати конкуренти на користь собі. Для запобігання усіх загроз внутрішнього середовища на підприємстві повинен бути організований внутрішній контроль та аудит. Г. Станкевич говорить «Ефективне функціонування системи внутрішнього контролю дозволяє вирішити низку проблем суб'єкта господарювання, а саме: забезпечення прийняття адекватних, обґрунтованих управлінських рішень, оптимізація процесів фінансово-господарської діяльності, попередження, виявлення та усунення відхилень в інформації, що подається зацікавленим особам». [12]

Проаналізувавши літературу по контролю на підприємствах ми розуміємо що внутрішній контроль повинен бути підпорядкованим до найвищого органу управління на підприємстві, це забезпечить йому найефективніше функціонування. Контроль вважається ефективним якщо він має можливість попереджати, виявляти та усувати відхилення у фінансово-господарській діяльності чи документообігу в бухгалтерії, іншого разу при невиконанні цих функцій його можна вважати неефективним та неповним.

Контроль поділяється на види за декількома ознаками:

- 1) За повнотою охоплення поділяють на: повний, частковий та наскрізний
- 2) За повнотою вивчення господарських процесів : комбінований, суцільний та вибірковий
- 3) За періодичністю: періодичний та постійний
- 4) Відносно суб'єкта господарювання: зовнішній, внутрішній

Також для підвищення внутрішнього контролю на підприємстві необхідно проводити внутрішній аудит, який надасть незалежну оцінку

господарській діяльності підприємства, вкаже на його недоліки, запропонує поліпшення та запропонує консультації. [13]

При постійній діяльності підприємство накопичує різні показники які при певному вмінні та знаннях можна проаналізувати та зробити висновки про стан досліджуваного об'єкта, для цього на підприємствах існує функція моніторингу яка відповідає за постійний збір та збереження статистичних даних. За довгу історію людство накопило не мало знань про діяльність підприємств, завдяки обширній базі даних можливо прогнозувати майбутнє підприємства виходячи з зразків аналогічних ситуацій у минулому. Для того щоб використати ці данні на підприємстві потрібна служба моніторингу та діагностики, кваліфіковані працівники якої зможуть передбачати виникнення загроз виходячи з мас інформації яку вони обробляють. [14]

В основі діяльності служби моніторингу лежить схема, відповідно до якої працівники слідкують за показниками-індикаторами діяльності підприємства, схема має послідовність дій необхідних зробити при тому чи іншому випадку. Для легшого сприйняття інформації працівниками та управлінцями робляться таблиці та графіки. Наприклад таблиця 1.1 показує нам залежність витрат від обсягу виробленої продукції за рік.

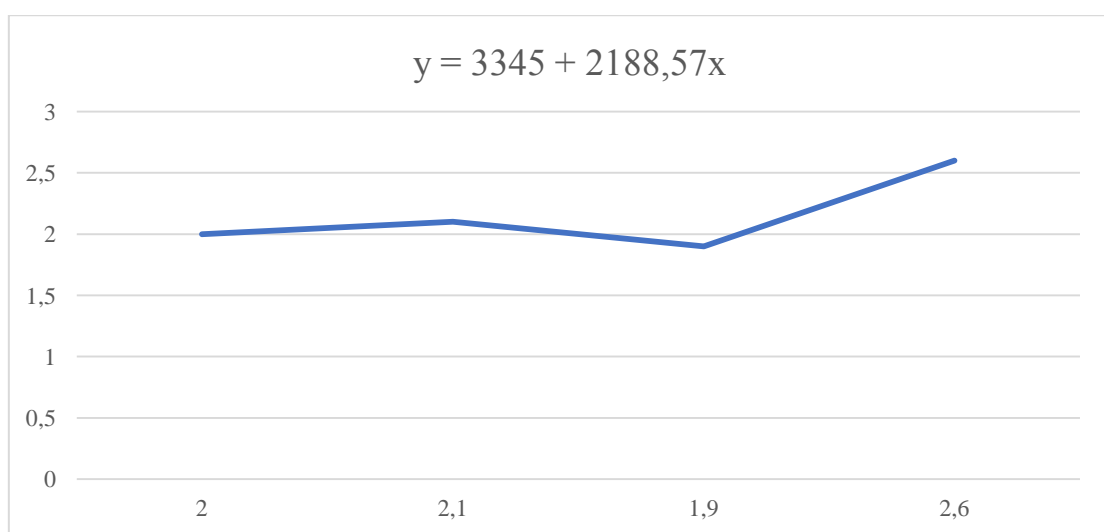

Рис. 1.1 Графік залежності витрат від обсягів виробництва ТОВ «Фермер».

За допомогою коефіцієнтів та показників-індикаторів роблять діагностику підприємства, на думку Е.М. Короткова «діагностика – це визначення стану об'єкта, предмету, явища або процесу управління шляхом реалізації комплексу дослідницьких процедур, виявлення в них слабких ланок і вузьких місць». Проаналізувавши літературу на цю тему ми прийшли думки що діагностика не можлива без моніторингу та контролю, отже усі ці функції на підприємстві є тісно зв'язані та не можуть функціонувати один без одного [15].

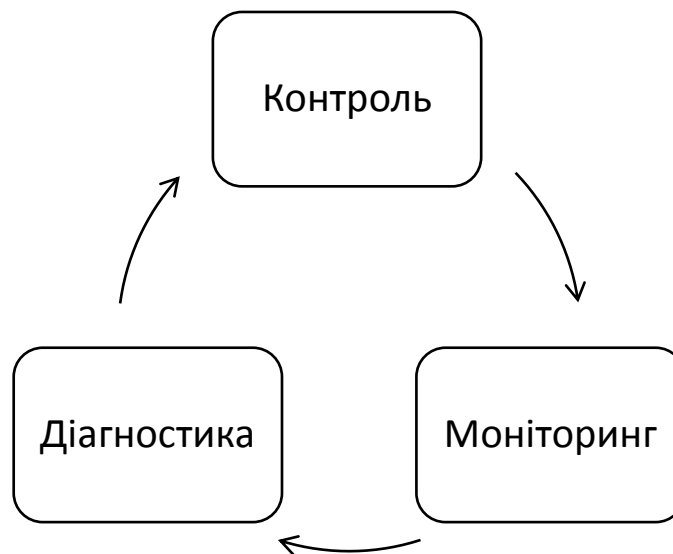

Рис. 1.2 Взаємозв'язок контролю, діагностики та моніторингу.

З точки зору більшості видатних науковців контролінг має три складові, а саме контроль, моніторинг та діагностика, це взаємопов'язані поняття, і якщо їх порівнювати, то контроль більш схожий з контролінгом ніж моніторинг та діагностика. [16]

Функція контролінгу має на увазі здійснення контролю, моніторингу та діагностики для отримання стратегічних і поточних цілей господарювання будь-якого суб'єкта. Отже контроль моніторинг і діагностика у системі оперативного й стратегічного контролінгу сприяють досягненню спланованої стратегії і тактики роботи підприємства. Контролінг у той же час допомагає створювати систему управління, для цього фіксують якісні і кількісні характеристики підприємства. Визначення показників для стратегічного

плану починається з моніторингу інформації про зовнішні і внутрішні умови життєдіяльності підприємства[17]. При визначенні кількісних характеристик розробляється ще система діагностичних, але визначається їх пріоритети і величина. У разі, якщо якісною ціллю є запобігання кризового стану, то список показників, якими надається характеристика кількісної цілі підприємства в процесі антикризового менеджменту представлено у наступному:

- відношення власних засобів до чистих активів;
- структура и величина витрат;
- конкурентоздатність товарів і послуг фірми;
- обсяг і структура обороту;
- чисельність персоналу, кількість філій, кількість партнерів;
- відношення прибутку до капіталу;
- структура товарного асортименту, частка кожного товару в загальному обороті;
- відношення прибутку до нетто активів;
- дивідендів;
- структура і обсяг програми інвестицій;
- обсяг і структура активів;
- обсяг і структура залучених засобів, що забезпечують ліквідність;
- співвідношення строків активів и пасивів;
- платоспроможність.

Щоб використовувати контролінг на підприємствах треба переглянути системи обліку, планування, управління та економічного аналізу, адже контролінг потребує ефективного використання усіх служб підприємства.

Отже виходячи з проаналізованої літератури ми можемо впевнено сказати що діяльність великих підприємств неможлива без створення сучасної служби контролінгу.

1.3 Методичні підходи до оцінки контролю, моніторингу та діагностування на підприємстві.

Успішне функціонування для підприємств це найголовніша ціль, для досягнення її підприємству необхідно використовувати сучасні методи управління, ці методи включають в себе засоби контролю, моніторингу та діагностування, а разом все це утворює контролінг підприємства.[18] Для того щоб контролінг функціонував на підприємстві необхідно пристосувати його до реалій Українського ринку та законодавства. Внутрішній контроль на підприємствах поділятиметься на три форми[19]:

1) попередній контроль – здійснюється перед розподілом бюджетів підприємства, ціллю цього контролю є пошук резервів, підвищення забезпеченості фінансами та запобігання порушення нормативних документів і законів України;

2) поточний контроль – проводиться під час здійснення планів та бюджетів, ціллю є підтримання правильності виконання затверджених планів та втручання при розбіжностях;

3) наступний контроль - здійснюється по бухгалтерським документам і звітам керівників підрозділів, ціллю є збір інформації по ефективності прийнятих рішень і здійснення змін на поліпшення в наступному періоді.

Отже система (рис 1.3) передбачає постійне покращення контролю за допомогою збору та обробки інформації зібраної під час діяльності підприємства, такий підхід дає можливість постійно покращувати діяльність

підприємства та накопичувати стратегічну інформацію.

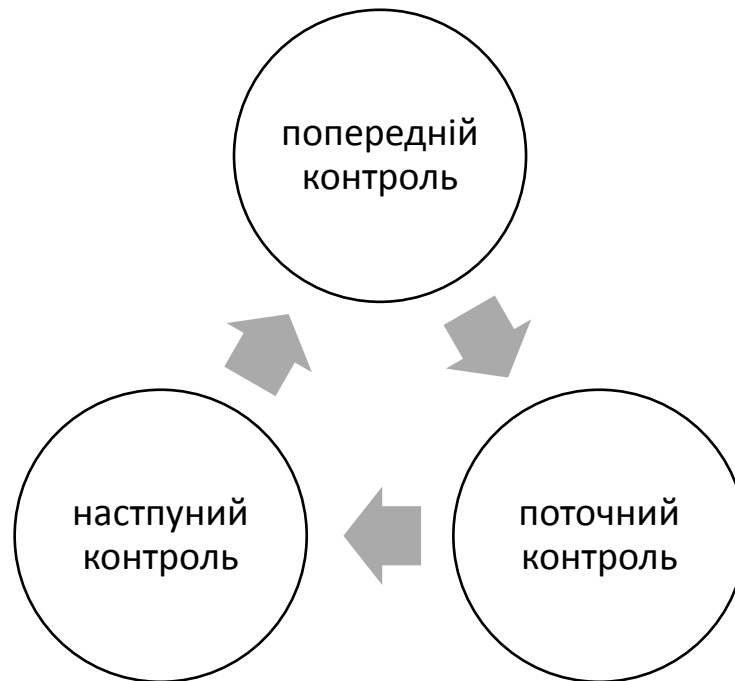

Рис 1.3 Схема постійного покращення контролю підприємства.

Взагалі на практиці розрізняють різні підрозділи або напрями контролінгу: виробничий, фінансовий, дивізіональний, збуту або контролінг закупівель. Кожне підприємство самостійно приймає рішення про організацію контролінгу, але він завжди підпорядковується службі управління та звітує їй[20]. Схема контролінгу на підприємствах на рис 1.4.

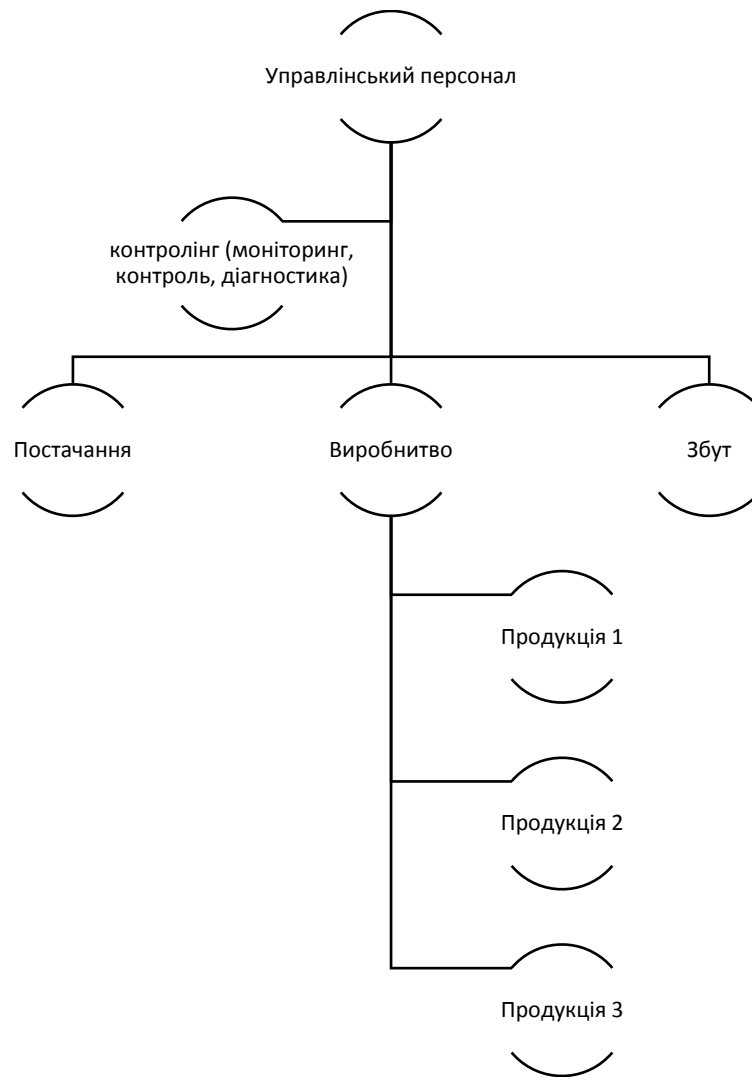

Рис 1.4 Приклад контролінгу на підприємствах

Суть дивізіонального методу полягає в організації контролю за кожним відділом окремо, що передбачає децентралізацію оперативного управління та централізацію стратегічних управлінських рішень. З такою системою кожний розділ має свою управлінську структуру яка передбачає автономне функціонування відділу. [20] Також у цьому методі використовують поділ праці за цілями, наприклад групування виробничих підрозділів можливо за такими ознаками:

- за типом продукції (рис 1.5);
- за групами споживачів (орієнтація за віком);
- за районним розташуванням.

При використанні такої структури управління можливе лише при збільшенні управлінського персоналу та збільшенні бюджетування, але підприємство отримає більш якісні підрозділи ефективність яких значної мірою підвищиться за рахунок прискорення та підвищення якості управлінських рішень. Такий метод потребує уваги, та має шанс на існування у великих підприємствах. У малих та середніх підприємствах можливо групувати за поділом на такі сфери:

- виробництво;
- постачання;
- збут.

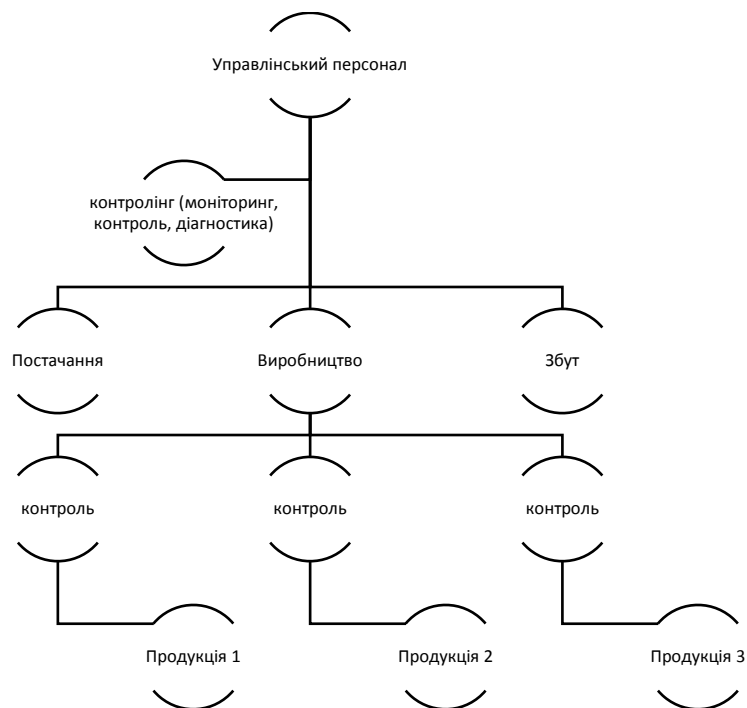

Рис 1.5 Приклад дивізіонального контролю за кожним типом продукції окремо

Висновки до першого розділу

1. Визначення економічна безпека у останні роки набуває більш ширшого розуміння та включає в себе більше факторів ніж раніше, а з

інноваціями безпека підприємств має більше можливостей та продовжує розвиватись. [35]

2. Системи контролю, моніторингу та діагностики разом формують контролінг в підприємстві що передбачає управління всіма системами. [22]

3. Постановка завдання перед моніторингом, діагностикою та контролем робить їх затребуваними та необхідними для управлінських структур підприємства. Незалежно від типу підприємства управлінці такі як менеджери та бухгалтера повинні знати усі елементи бухгалтерської системи, моніторингу контролю та діагностики які є на підприємстві для якісного та ефективного управління. [5]

4. Інновація у моніторингу полягає в постійному спостереженні та можливості швидко реагувати на зміни виходячи з зібраною інформації. За допомогою моніторингу малим не розвиненим підприємствам можливо заздалегідь ідентифікувати загрозу та уникнути її що в перспективі захистить від витрат. Отже моніторинг допомагає бачити майбутнє, спираючись на досвід минулих років та актуальну інформацію. [11]

5. Служба моніторингу та контролінгу сільськогосподарським підприємствам необхідна щоб покращити комунікацію та оперативне інформування управлінського персоналу, беручи до уваги відстань між земельними ділянками які обробляє підприємство, базою та центром управління, робимо висновок що налагоджена система комунікації та спостереження необхідна. [25]

6. На нашу думку при діагностуванні підприємство треба спиратися на спеціалізовані показники, бо сільськогосподарська ланка має ряд відмінностей від звичайних виробничих підприємств. Але в той же час показники повинні бути максимально інформативні та точні. [32]

7. Контроль необхідно впровадити у всіх ланках підприємницької діяльності, в інакшому разі управлінський персонал не може бути впевнений у правдивості показників та наявності вказаних у обліку даних взагалі. [54]

8. При запровадженні нових контролюючих заходів необхідно впевнитися що вони не призведуть до негативних наслідків. Наприклад через мірний контроль може не сподобатися робітникам та через це погіршить організацію праці. [28]

9. Дивізіональний метод є дуже перспективним але в той же час необхідно багато уваги та сил на організацію усіх процесів. [61]

10. В Україні не вистачає впровадження європейських інновацій у управлінській діяльності підприємств. [51]

РОЗДІЛ 2. ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕСПЕЧЕННЯ ЗАСОБІВ КОНТРОЛЮ, МОНІТОРИНГУ ТА ДІАГНОСТИКИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

2.1 Фінансово-економічна характеристика підприємства

Товариство з обмеженою відповідальністю «Сільськогосподарське підприємство «Фермер» почало здійснювати сільськогосподарську діяльність з 03.04.2000 року. Підприємство знаходиться на спрощеній системі оподаткування 4 групи ЄП.

Сільськогосподарське підприємство «Фермер» створене і діє у відповідності до Конституції України, Земельного кодексу України, Законів України «Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві», «Про фермерське господарство» та інших нормативно – правових актів України.

Посадовими особами є директор Дудко В.В. (призначений наказом №37 – К від 01.04.2010 р.) і головний бухгалтер Коваленко Н.М. (наказ про призначення №ПРЗ – 00110 від 12.05.2008 р.).

ТОВ «Сільськогосподарське підприємство «Фермер» є виробником сільськогосподарської продукції, займається вирощуванням зернових (пшениця, ячмінь, кукурудза) та технічних (соняшник, ріпак) культур.

Предметом діяльності підприємства «Фермер» є рослинництво, а саме:

- Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур

- Змішане сільське господарство

- Допоміжна діяльність у рослинництві

- Виробництво олії, борошномельно-круп'яної промисловості

Продаж сільськогосподарської продукції здійснює безпосередньо або опосередковано, оптом або у роздріб залежно від ринкового попиту та прибутковості таких видів діяльності.

Керівник укладає від іменні сільськогосподарського підприємства «Фермер» угоди та вчиняє інші юридично значимі дії відповідно до законодавства України і може письмово доручати виконання своїх обов'язків одному з членів господарства або особі, яка працює за контрактом.

У якості юридичної особи «Фермер» зобов'язане:

- забезпечувати використання землі за цільовим призначенням і здійснювати комплекс заходів щодо її охорони;
- дотримувати режиму санітарних зон і територій, що особливо охороняються;
- ефективно використовувати землю згідно з проектом внутрішньогосподарського землеустрою;
- підвищувати родючість ґрунту.

В сучасних межах землекористування господарства, станом на 01.01.2022 р. загальна земельна площа складає 1970,31 га земельної площі. Підприємство орендує землю у власників землі, що знаходиться в Дніпропетровському районі. Дане господарство забезпечене всіма необхідними сільгоспмашинами та інвентарем для здійснення своєї діяльності.

Дане підприємство створене з метою :

- здійснення господарської діяльності, одержання прибутку використання його в інтересах підприємців, розвитку виробництва і вирішення соціальних задач суспільства в цілому та окремих його верств;
- задоволення попиту населення, громадян-підприємців, підприємств, організацій;
- виробництва товарів, сировини, устаткування та надання послуг з реалізації товарів;
- отримання прибутку, доходу.

Штат у кількості 42 посадових одиниць з місячним фондом зарплати 226 950,00 грн .

Тривалість робочого часу працівників підприємства становить 40 годин на тиждень з одним вихідним днем – неділя. Час початку і закінчення роботи, перерва для відпочинку і харчування встановлюються такі:

- початок роботи – о 8.00 годині,
- закінчення роботи - о 17.00 годині понеділок – п’ятниця, о 13.00 - субота,
- перерва на відпочинок і харчування (понеділок-п’ятниця) - 2 години (з 12.00 до 14.00).

Скорочена тривалість робочого часу встановлюється для працівників віком до 18 років, а саме – 36 годин на тиждень.

Фінансовий стан підприємства (ФСП) — це економічна категорія, що відображає фінансові відносини суб'єкта ринку і його здатність фінансувати свою діяльність за станом на певну дату. В процесі постачальницької, виробничої, збутової і фінансової діяльності відбувається безперервний процес кругообігу капіталу, змінюються структура засобів і джерел їх формування, потреба у фінансових ресурсах і, як наслідок, — фінансовий стан підприємства.

Предмет дослідження – фінансова і статистична звітність господарської діяльності аналізованого підприємства.

Здійснюючи аналіз досліджуваного підприємства ТОВ «СГП «Фермер» треба опиратися на джерела інформації, такі як:

1. «Баланс» (Форма №1);
2. «Звіт про фінансові результати» (Форма №2);
3. «Звіт про рух грошових коштів» (Форма № 3);
4. «Звіт про власний капітал» (Форма № 4);
5. «Примітка до річної фінансової звітності» (Форма №5);
6. Доповнення до прикмети до річної фінансової звітності «Інформація по сегментах» (Форма №6);
7. «Основні економічні показники роботи сільськогосподарського підприємства» (Форма № 50 СГ)

8. Статут ТОВ «СГП «Фермер»

В додатку А по оцінці майна та капіталу суб'єкта господарювання ТОВ «СГП «Фермер» ми бачимо ріст майнового потенціалу підприємства що свідчить про розвиток підприємства в цілому. Основні засоби теж зросли на 157,84% за 5 років, оборотні активи зросли на 147,12% що свідчить про розширення підприємства. У підприємства показав ріст показник «Гроші, їх еквівалента та фінансові інвестиції» на 752,79% що свідчить про наявність ліквідних резервів у підприємства. Власний капітал за 5 років показав ріст на 149,73% що свідчить про укріплення основи підприємства. За даними першої таблиці можна зробити висновок про постійний ріст капіталів підприємства що свідчить про укріплення основи підприємства.

В додатку Б можна побачити зменшення темпів річного приросту основних засобів на 45,03% що говорить про забезпеченість підприємства необхідними активами, але в той же час маємо низьку оборотність основних засобів що може сказитись на ефективності та якості виробництва. Коефіцієнт зносу основних засобів на підприємстві високий але зношеність за 5 років зменшилась на 12,48%. В динаміці ми бачимо поступове зменшення зносу і відповідно зростання придатності основних засобів.

Фінансові результати підприємства ТОВ «СГП «Фермер» ми можемо побачити в додатку В і прослідкувати збільшення чистого доходу у 451,42% що свідчить про ефективну діяльність підприємства, та збільшення чистого прибутку, також можемо побачити зменшення зацікавленості підприємства у фінансовій та інвестиційній діяльності що призведе до зменшення доходів та витрат у цих показниках на 1051,3 та 20434,4 тис. грн. відповідно.

По додатку Г ми можемо зробити висновок про повну автономність та незалежність підприємства від інвесторів, усі показники структури капіталу знаходяться у задовільному стані. Показники оборотних активів показують ріст, маневреність власного капіталу показав ріст у 147,16%, забезпечення запасів зросло на 184,7% а маневреність оборотних коштів зросло у 5 разів. Коефіцієнти основного капіталу такі як реальна вартість майна та

співвідношення оборотних і необоротних активів показало погіршення показників на 25,76% та 5,08% відповідно, що може сказатись на безпеці підприємства в цілому, коефіцієнти реальної вартості основних засобів та накопичення амортизації показує невелике збільшення на 105,42% та 114,87% відповідно.

У додатку Д ми бачимо розбір ліквідних активів підприємства, високоліквідні активи показали ріст у 752,79%, середньо ліквідні зросли на 184,16% а низько ліквідні зменшилися на 20,33%. Можна зробити висновок що підприємство має можливість швидко перетворити активи у гроші та покрити свої поточні зобов'язання. Платоспроможність підприємства за даними таблиці не підлягає сумніву, усі коефіцієнти є значно вище норми та показують постійний зріст що говорить про збільшення безпеки підприємства. Оборотні активи на підприємстві за 5 років показали ріст на 451,42% при зростанні середньорічної вартості на 165,16%. Швидкість обертання оборотних активів на сільськогосподарському підприємстві залежить від реалізованої за рік продукції, на мою думку цей показник мало що значить, лише натякає що підприємство не продає продукцію з поля, а зберігає на складах до кращих пропозицій покупців. Коефіцієнти завантаження та тривалості одного обороту оборотних активів показують зменшення, що є нормою для цих показників і говорить про налагодження процесу збуту.

Оцінка ділової активності підприємства наведена в додатку Е, більшість показників показує ріст, фондоддача необоротних активів збільшилась на 294,42% що говорить нам про підвищення продуктивності праці. Коефіцієнт по обертанню оборотних активів показує ріст на 229,86% а коефіцієнт оборотних виробничих фондів і готової продукції та товарів збільшується на 281,5% за цими показниками простежується збільшення ділової активності підприємства. За коефіцієнтом обертання поточної дебіторської заборгованості ми бачимо що заборгованість почала частіше перетворюватись у грошові кошти на 191,42% тривалість обороту

зменшилася до 62 днів. За коефіцієнтом обертання власного капіталу ми бачимо збільшення ефективності використання на 294,42% та тривалістю 276 днів що становить лише 34% від результату 2017 року.

Зводячи підсумки в додатку Ж можна зрозуміти що підприємство майже не має значних недоліків у фінансовому стані, рейтинг за усіма роками відповідає класу А, що говорить про успішне ведення підприємницької діяльності.

Досить детально вивчивши та проаналізувавши діяльність підприємства ТОВ «СГП «Фермер» зроблено такі висновки: за результатами аналізу основних показників фінансово-господарської діяльності ТОВ «СГП «Фермер», слід зазначити, що за останні 5 років вона є досить успішною; аналізуючи основні показники фінансово-господарської діяльності за 2017-2021 роки можна зробити висновок, що підприємство ТОВ «СГП «Фермер» працює рентабельно, хоча дуже нестабільно. При цьому слід не забувати що досліджуване підприємство є сільськогосподарським і деякі показники такі як «Період оборотності оборотних виробничих фондів та готової продукції» не мають ваги.

2.2 Характеристика організації роботи служби економічної безпеки підприємства та оцінка її стану за окремими складовими

Система економічної безпеки підприємства ТОВ «СГП «Фермер» є сукупністю організаційних, управлінських, технологічних, технічних, методичних упроваджень спрямованих на кількісну й якісну реалізацію захисту інтересів підприємства від зовнішніх і внутрішніх загроз. Система забезпечення економічної безпеки підприємства відповідає цілями діяльності підприємства і ресурсами, які є на підприємстві. Місія підприємства, основні цілі і комплекс заходів із забезпечення рівня його економічної безпеки мають вектори однакової направленості.

Система управління економічною безпекою на ТОВ «СГП «Фермер»,

до складу якої входить сукупність управлінських, економічних, організаційних, правових, контролюючих і мотиваційних способів гармонізації інтересів підприємства з інтересами суб'єктів зовнішнього середовища, з урахуванням особливостей діяльності підприємства забезпечує отримання прибутку, розмір якого достатній для знаходження господарюючого суб'єкта в стані економічної безпеки.

При умовах нестабільного зовнішнього та внутрішнього середовища на підприємстві розроблена стратегія управління безпекою, її етапи:

1. продіагностувати кризові явища на підприємстві;
2. поділити негативні впливи на суб'єктивні та об'єктивні;
3. визначати необхідні дії для подолання загроз безпеці підприємства;
4. оцінка ефективності запропонованих заходів;
5. визначення вартості запропонованих заходів

На ТОВ «СГП «Фермер» створена служба економічної безпеки (далі СЕБ) що є структурною одиницею підприємства, що бере участь в виробничо-комерційній діяльності. СЕБ підприємства підпорядковується керівнику підприємства і створюється його наказом. Діяльність СЕБ здійснюється у взаємодії зі структурними підрозділами підприємства. Структура і штати СЕБ залежно від обсягу робіт та особливостей діяльності визначаються керівником підприємства.[31] Призначення на посаду начальника СЕБ підприємства, а також його звільнення проводиться тільки керівником підприємства.

Основними завданнями СЕБ є:

- захист майнової і фінансової власності підприємства;
- організація безпеки працівників підприємства;
- організація захисту комерційної інформації на підприємстві;
- організація безпеки комерційної діяльності.

Для вирішення цих завдань служба економічної безпеки ТОВ «СГП «Фермер» виконує ряд функцій, серед яких наступні:

Адміністративно-розпорядча – полягає у підготовці рішень по створенню та підтриманню системи безпеки; розподілом обов’язків, прав, повноважень; встановлення відповідальності співробітників підприємства за забезпечення економічної безпеки. Обліково-контрольна – реалізується виділенням найбільш важливих напрямків фінансово-комерційної діяльності та роботою з виявлення зовнішніх і внутрішніх загроз фінансової стабільності та стійкості об’єкта; оцінкою їх джерел; налагодженням контролю за критичними ситуаціями; веденням обліку негативних факторів, що впливають на безпеку підприємства; накопиченням інформації про недобросовісних конкурентів, ненадійних партнерах, осіб і організації, які зазіхають на життєво важливі інтереси підприємства[32].

Господарсько-розпорядча – передбачає участь СЕБ у визначенні необхідних матеріальних та інших ресурсів, у підготовці та реалізації заходів щодо забезпечення збереження майна, фінансів, захисту комерційної таємниці і т.д.

Соціально-кадрова - має на увазі участь СЕБ в підборі і розстановці персоналу, вивченні причин і локалізації можливих конфліктів, виявленні передумов соціальної напруженості, інструктаж співробітників з питань своєї компетенції, контролі за дотриманням правил режиму та безпеки.

Організаційно-управлінська – полягає в участі СЕБ у створенні і підтримці ефективного функціонування структури, керуючої процесом забезпечення безпеки, а також гнучких тимчасових структур з окремих напрямів роботи, в організації взаємодії та координації між окремими ланками системи для досягнення поставлених цілей.

Планово-виробнича – реалізується у розробці комплексної програми та окремих цільових планів забезпечення безпеки підприємства, у підготовці та проведенні заході щодо їх здійснення та підтримки режиму безпеки.

Організаційно-технічна – здійснюється шляхом матеріально-технічного та фінансового забезпечення системи безпеки підприємства, освоєння спеціальної техніки.

Науково-методична – реалізується в накопиченні та освоєнні досвіду забезпечення безпеки; організації навчання співробітників підприємства, в науковому аналізі виникаючих проблем забезпечення безпеки та методичному супроводі діяльності підрозділів підприємства в цій сфері.

Інформаційно-аналітична – полягає в цілеспрямованому зборі та обробці інформації, що відноситься до сфери безпеки, створенні та використанні необхідних технічних та методичних засобів аналітичної обробки інформації, організації інформаційного забезпечення зацікавлених підрозділів і окремих співробітників відомостями, наявними в службі економічної безпеки.

Основоположними документами, що надають юридичну силу організації та діяльності СЕБ, є її статут, положення про структурні підрозділи, штатні розклади, посадові інструкції, інструкції з діловодства[33].

Кожен структурний підрозділ має свої функціональні обов'язки і вирішує своє конкретне завдання. [34] При цьому кожен структурний підрозділ і кожен співробітник працюють на спільну мету: збільшити багатство компанії, збільшити її прибуток.

Основні об'єкти безпеки: фінансові ресурси, матеріальні ресурси, працівники підприємства, інформація з обмеженим доступом, технічні засоби та системи забезпечення захисту активів і інформаційних ресурсів, засоби та системи комп'ютеризації праці.

Тому забезпечення економічної безпеки ТОВ «СГП «Фермер» є безперервним процесом, який потребує: постійного моніторингу внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства для виявлення негативних тенденцій та можливих загроз; Обґрунтування, розробка та впровадження раціональних форм, методів, шляхів і засобів розвитку системи економічної безпеки підприємства; ефективне використання адміністративних, економічних, маркетингових, соціально-психологічних, організаційно-правових, математичних та інших методів управління економічною безпекою підприємства, належний рівень підготовки

працівників до дотримання всіх встановлених правил забезпечення безпеки. Важливою умовою забезпечення сталого розвитку ТОВ «СГП «Фермер», формування високих результатів його фінансової діяльності є наявність дієвої системи його економічної та фінансової безпеки. З метою дослідження оцінки ефективності економічної та фінансової безпеки компаній використовуються спеціальні системи та методи аналізу, які дозволяють кількісно оцінити рівень захисту фізичних осіб [35,36,37,38,39].

Рівень економічної безпеки оцінюється шляхом порівняння розрахункових значень показника з фактичними значеннями, отриманими раніше для підприємства та (за можливості) для подібних суб'єктів господарювання у відповідних галузях економіки. [40]

Рівень фінансово-економічної безпеки ми оцінюємо як найважливішу складову на основі аналізу фінансової стабільності. Оцінки:

1. E_c - Надлишок (+) або дефіцит (-) оборотних коштів, необхідних для формування виробничих запасів і покриття витрат, пов'язаних з господарською діяльністю підприємства. Цей показник розраховується за формулами:

$$E_c = BK - AI = 69340 - 24241,1 = 45098,9 \quad (2.1);$$

$$+E_c = E_c - Z = 45098,9 - 17481,7 = 27617,2 \quad (2.2);$$

2. $+E_T$ – надлишок чи брак власних оборотних коштів, а також середньострокових і довгострокових кредитів і позик:

$$+E_T = (E_c + K) - Z = (0 + 0) - 17481,7 = -17481,7 \quad (2.3);$$

3. $+E_n$ – надлишок чи брак власних оборотних коштів, а також довго, середньо і короткострокових кредитів і позик:

$$+-E_H = (E_c + K_T + K) - Z = (45098,9 + 0 + 0) - 17481,7 = 27617,2 \quad (2.4);$$

Фінансова складова підприємства знаходиться на задовільному рівні та не має ніяких відхилень, борги відсутні а оборотних коштів вистачає на діяльність.

При оцінці інформаційної складової економічної безпеки необхідно обчислити значення коефіцієнтів:

- коефіцієнт повноти інформації (K_{Π})

$$K_{\Pi} = K_3 / K_{\Gamma p} = 1200 / 1800 = 0,67 \quad (2.5);$$

- коефіцієнт суперечності інформації (K_c)

$$K_c = K_{\text{HC}} / K_{\text{HCP}} = 10 / 12 = 0,83 \quad (2.6);$$

- коефіцієнт точності інформації (K_T)

$$K_T = K_p / K_3 = 95 / 200 = 0,47 \quad (2.7);$$

Рівень інформаційної безпеки можна визначити як добуток коефіцієнтів:

$$K = K_{\Pi} * K_c * K_T = 0,67 * 0,83 * 0,47 = 0,26 \quad (2.8);$$

Інформаційна безпека на підприємстві має низькі показники, що говорить нам про недосконалість інформаційної складової на підприємстві. Інтелектуальна складова підприємства забезпечує збереження та розвиток інтелектуального потенціалу підприємства, що включає в себе охорону

сукупності прав на інтелектуальну власність, використання накопичуваних знань і професійного досвіду робітників підприємства.

Рівень інтелектуальної складової розраховується за допомогою таких коефіцієнтів:

- коефіцієнт кваліфікації працівників підприємства

$$(K_{\text{KB}}) K_{\text{KB}}=10/42=0,24 \quad (2.9);$$

- інтелектуал озброєність (K_{io}):

$$K_{io}= 100/42= 2,38 \quad (2.10);$$

- норма доходності співробітників підприємства від використання інтелектуальної власності (K_d)

$$K_d=33019* 15\% = 36252,75/ 415= 87,36 \text{ тис.грн} \quad (2.11);$$

Загальний коефіцієнт розраховується:

$$I = 4*0,5 + 1*0,25+4*0,25 = 3,25 \quad (2.12);$$

- коефіцієнт плинності кадрів ($K_{\text{п}}$)

$$K_{\text{п}}= 1/42=0,024 \quad (2.13);$$

- коефіцієнт фізичного старіння кадрів ($K_{\text{стк}}$):

$$K_b = 10/42 = 0,23 \quad (2.14);$$

- фондоозброєність працівників (Φ_o)

$$\Phi_o = [501,57 + 978,5] / 42 = 35,24 \quad (2.15);$$

Фондоозброєність працівників підприємства фондами невиробничого призначення ($\Phi_{но}$), тис. грн.;

$$\Phi_{но} = 71,12 \quad (2.16);$$

Загальний показник кадрової безпеки розраховується:

$$K_d = 4 * 0,25 + 0,2 * 4 + 0,35 * 1 + 0,2 * 3 = 2,75 \quad (2.17);$$

Отже, кадрова безпека підприємства відповідає задовільному рівню. Що каже нам про малу плінність кадрів та достатню фондоозброєність.

Для оцінки рівня безпеки за техніко-технологічна складовою розраховуються показники, які відображають характеризують технічний і технологічний потенціал підприємства (природно, з урахуванням економічних результатів їх діяльності):

$$\text{Загальний коефіцієнт} = 0,25 * 1 + 3 * 0,25 + 1 * 0,5 = 1,5 \quad (2.18);$$

Складова характеризує ступінь відповідності застосовуваної на підприємстві техніки та технології сучасним світовим аналогам щодо оптимізації витрат ресурсів. Отже робимо висновок що на підприємстві майже не присутні кращі аналоги продукції але є в наявності кращі технології

виробництва. Патенти на підприємстві ТОВ «СГП «Фермер» відсутні в наявності.

Політико-правова складова визначається:

$$\text{Загальний коефіцієнт} = 0,25*3+0,25*3+0,25*3+0,25*3= 3 \quad (2.19);$$

Отже на підприємстві мали місце судові справи, більшість з яких були виграні. Але в той же час витрати на суди були низькими і становлять лише малу частину загальних витрат.

Силова складова оцінюється за нижченаведеними показниками:

- частка витрат на охорону підприємства в загальній структурі виробничих витрат ($K_{в.ох}$)

$$K_{в.ох}=1165226 / 32421543= 0,036 \quad (2.20);$$

- забезпеченість працівників підприємства службою охорони

$$(K_{сб})K_{сб}=5 / 42=0,12 \quad (2.21);$$

$$\text{Загальний коефіцієнт } K_c=0,5*1 + 0,5*2 = 1,5 \quad (2.22).$$

Отже силова структура підприємства знаходиться на низькому рівні і потребує розширення та інвестування.

Назва складової безпеки	Максимальний рівень	Фактичний рівень	Відносна оцінка
Інтелектуальна	4	3,25	0,81
Кадрова	4	2,75	0,69
Техніко-технологічна	4	1,5	0,38
Політико-правова	3	3	1
Інформаційна	3	0,26	0,09
Силова	3	1,5	0,5
Фінансова	5	4	0,8

Табл 2.1 Оцінка економічної безпеки ТОВ «СГП «Фермер»

Для більш зручного оцінювання економічної безпеки подаємо у вигляді діаграми (рис. 2.1), де радіус-вектори характеризують рівні складової економічної безпеки.

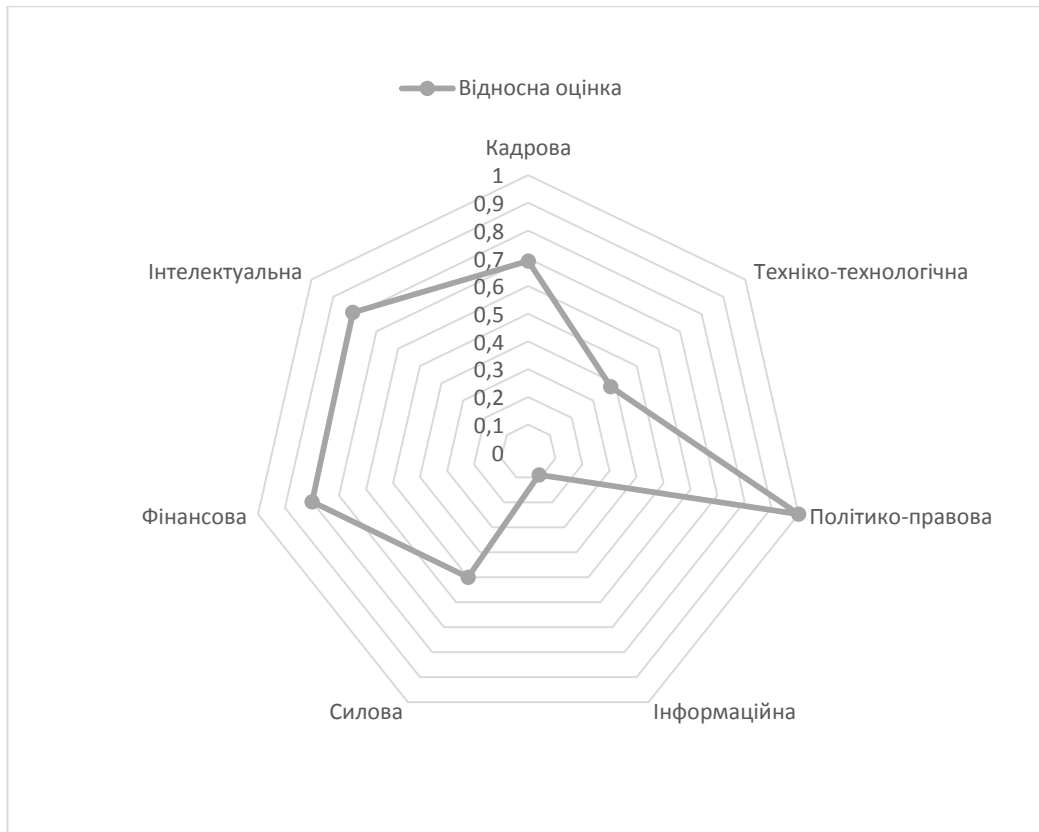

Рис. 2.1. Схема областей економічної безпеки підприємства

Аналізуючи показники безпеки ТОВ «СГП «Фермер» можна зробити висновок що на підприємстві ще треба багато працювати з підвищенням безпеки, але головні показники такі як фінансовий, кадровий, політико-правовий та інтелектуальний знаходяться на задовільному рівні, щоб покращити усі інші доведеться допрацювати.

2.3 Обліково-аналітичне забезпечення ТОВ «СГП «Фермер» системи економічної безпеки засобів контролю, моніторингу та діагностики

Економічна безпека на ТОВ «СГП «Фермер» представлена у вигляді комплексу обліково-аналітичних заходів які спрямовані на реалізацію інтересів та цілей підприємства, захист від зовнішніх і внутрішніх загроз. За для реалізації цілей підприємства працівники збирають, обробляють, систематизують та аналізують інформацію що призводить до збільшення ефективності роботи підприємства. Заходи які приймаються мають рамки відповідності до реальних можливостей забезпечення підприємства.

При виникненні проблем з безпекою на підприємстві розроблена система управління:

1. діагностика викинутих небезпек;
2. визначення необхідних заходів протидії;
3. залучення експертів при неможливості знайти рішення самостійно;
4. оцінка можливої ефективності заходів;
5. оцінка витрат понесених з подоланням небезпеки;
6. аналіз небезпеки що подолали та запровадження заходів для не повторення.

На ТОВ «СГП «Фермер» існує служба економічної безпеки, під керівництвом Голева А.А.. Служба бере участь у виробничо-комерційній діяльності, підпорядковується директору досліджуваного підприємства. Усю інформацію для аналізу стану підприємства служба безпеки бере з бухгалтерії підприємства та зовнішнього середовища.

Директором надано основні завдання для служби безпеки, а саме:

- забезпечення безпеки майна підприємства;

- забезпечення фінансів підприємства ліквідністю;
- забезпечення виконання угод контрагентів;
- забезпечення прогнозування небезпек;
- виявлення існуючих загроз;
- вдосконалення системи контролю, моніторингу та діагностики;
- розробка превентивних заходів до відомих загроз;
- поліпшення кваліфікації співробітників служби;
- поліпшення комунікації між відділами підприємства.

Для вирішення цього переліку завдань наданих директором служба виконує функції:

Адміністративно-розпорядчу – що полягає у ефективному розподіленні обов'язків між працівниками що до підтримання безпеки підприємства.

Обліково-контролююча – ефективно веде облік зовнішніх та внутрішніх загроз, контролює негативні фактори, накопичує інформацію.

Соціально-кадрова – служба безпеки слідкує за працівниками і при необхідності впливає на соціальні процеси між робітниками, наприклад зупиняє конфлікти, налагоджує відношення у колективі, проводить інструктажі, поліпшує настрій у колективі.

Організаційно-управлінська – служба безпеки керує та підтримує функціонування процесів забезпечення безпеки, змінює установки безпек, поліпшує ефективність організації та взаємодії підрозділів підприємства.

Планово-виробнича – полягає у розробці поступових планів забезпечення виробничої безпеки, проведення спеціальних заходів для підтримки стану безпек.

Організаційно-технічна – поліпшення технічного стану підприємства, впровадження інновацій на виробництві та обліково-аналітичній сфері.

Інформаційно-аналітична – процес збору та обробки інформації необхідної для забезпечення безпеки, створення нових засобів збору та обробки інформації, створення нових відділів в службі безпеки.

Виконуючи усі ці функції служба безпеки вносить ефективність підприємницької діяльності на рівень із західними партнерами. У цьому допомагає діяльність бухгалтерії яка становиться фундаментом для роботи, без даних зібраних в обліку робота служби безпеки була б неповною та недосконалою. Бухгалтерія на підприємстві ведеться із застосуванням електронних та паперових носіїв, залежно від підписаних угод з контрагентами підприємство залишається гнучким. Головним завданням бухгалтерського обліку є калькулювання витрат, сплата податків, зменшення операційних та адміністративних витрат, слідкування за правильністю оформлення угод з контрагентами, забезпечення служби безпеки оперативною та систематизованою інформацією[41,42,55].

Основним інформаційним джерелом для контролю, моніторингу та діагностики на сьогодні в підприємстві є дані бухгалтерського обліку та фінансові звіти рис 2.2. Головний бухгалтер щомісячно звітується по стану справ відносно обліку та при необхідності може надавати оперативні звіти по небезпекам або потенційним загрозам[43,45].

Також головний бухгалтер займається фінансовою складовою підприємства, що має на увазі:

- прийняття рішень що до перспектив розвитку підприємства та поточної діяльності у фінансовій сфері;
- проведення фінансової політики підприємства
- розрахункові дії по фінансам
- оформлення фінансової звітності та інших документів

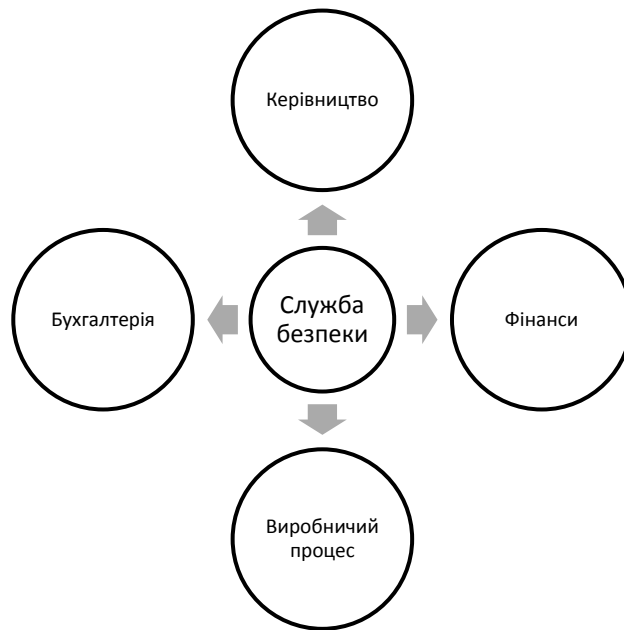

Рис 2.2 Взаємодія служби безпеки з іншими підрозділами на підприємстві

Служба безпеки на підприємстві постійно контактує з іншими службами для запобігання загрозам, для ефективної комунікації використовують засоби контролю, моніторингу що значно покращує діяльність управлінців.

Висновки до другого розділу

1. Підприємство ТОВ «СПП «Фермер» було всебічно досліджено за показниками ліквідності, ділової активності, рентабельності, оборотності, було призначені оцінки А. Що показує нам підприємство розвинутим з потенціалом поліпшення фінансового стану.

2. Контролінг необхідна функція на підприємстві, за допомогою показників діагностики можливо виявити кризові чинники та загрози. Наприклад силова, інформаційна та техніко-технологічні складові потребують звернути увагу на себе та прийняти стратегічні рішення що до їх поліпшень. Усі інші складові мають результат віще середнього і не потребують негайного втручання.

3. Служба безпеки на ТОВ «СПП «Фермер» знаходиться на початку свого розвитку, тому для поліпшення ефективності потрібен час та інвестування.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ КОНТРОЛЮ, МОНІТОРИНГУ ТА ДІАГНОСТИКИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

3.1 Аналіз системи економічної безпеки підприємства

Проводивши ретельний аналіз стану ТОВ «СГП «Фермер» ми дійшли висновку про високий потенціал розглянутого підприємства, має високу рентабельність але нестабільний розвиток через воєнно-політичні причини. Для виділення усіх слабких та сильних сторін підприємства використано SWOT-аналіз в якому вказані усі переваги та недоліки на досліджуваному підприємстві, слабкі та сильні сторони[44,46].

Таблиця 3.1

Матриця SWOT-аналізу підприємства

	Можливості: Розширення сф угідь; Створення сайту для продажу продукції; Розвиток процесу виробництва; Використання якісних добрив;	Загрози: Політична нестабільність; Військова загроза; Проблеми збуту продукції; Падіння ціни на продукцію;
Сильні сторони: Якість продукції; Наявність якісних угідь; Налагоджений процес виробництва; Власна техніка обробки угідь; Налагоджений процес управління на підприємстві	СіМ: Збільшення виробництва; Розширення номенклатури; Розширення ринку збуту; Придбання активів; Технологічний розвиток;	СіЗ: Уповільнення темпів розширення фінансово-економічного стану підприємства; Політична нестабільність; Військова загроза; Зростання конкуренції; Труднощі транспортування продукції до місця реалізації.
Слабкі сторони: Нестача кваліфікованого персоналу; Неспроможність впливати на ринок цін; Залежність від природних умов; Залежність від якісних	СлМ: Нестача продукції за кордоном збільшить ціну продукцію; Зріст безробіття призведе до дешевої праці та кваліфікованих працівників на ринку	СлЗ: Залежність від погодних умов; Залежність від контрагентів; Залежність від політичного стану; Залежність від управлінського персоналу;

добрих;	праці;	Уповільнення розширення виробництва.
---------	--------	--------------------------------------

SWOT-аналіз має вісім складових:

Strengths – сильні сторони, переваги підприємства;

Weaknesses – слабкі сторони, недоліки підприємства;

Opportunities – можливості які підприємство може використати на своє благо;

Threats – небезпеки чи потенційні загрози які можуть негативно вплинути на економічний стан підприємства.

СіМ – описує сильні сторони які необхідно розвивати для реалізації можливостей у зовнішньому середовищі.

СіЗ – говорить про необхідність підтримання сильних сторін підприємства, щоб зменшити негативний вплив на підприємство.

СлМ – вказані зовнішні можливості які підприємство може використати для подолання власних слабких сторін.

СлЗ – знаходяться найважливіші загрози які потребують уваги та усунення.

Виходячи з SWOT-аналізу ми бачимо що в підприємства є багато переваг та недоліків, але не зважаючи на усі труднощі та загрози в підприємства є кріпкий фундамент з великим потенціалом розвитку. Для того щоб підвищити ефективність підприємства треба в першу чергу забезпечити безпеку від факторів мікросередовища, а потім звернути увагу на макросередовища. При виборі напрямів інвестування пропоную збільшити кількість землі для посіву, та звернути увагу на тепличне вирощування.

При інвестуванні та впровадженні інновацій у моніторингу, контролю та діагностики слід враховувати економіку в умовах кризи та нестабільного розвитку підприємства, тому що в цьому випадку необхідно продумати кожен крок і внести кардинальні зміни для їх підтримки[46,56,57,65].

Стабільність на ринку фактор який впливає на подальший розвиток, для більш ефективного розвитку необхідно звернути увагу на стратегічне планування.

Стратегічне планування є основною частиною бізнесу, оскільки воно може сприяти створенню міцної конкурентної позиції підприємства на внутрішньому та світовому ринках. Однак проблема складається в тому, що керівництво може не усвідомлювати позитивний вплив такого стратегічного плану, що першочергово може призвести до низки проблем у веденні бізнесу. [14,33,54]

Відділ статистичного прогнозування ТОВ «СГП «Фермер» здійснює статистичний облік через збір, обробку, статистичний аналіз і своєчасне надання важливої інформації про підсумки діяльності підприємства. Зібрані статистичні дані використовуються для складання планів на наступну неділю, місяць, квартал, рік.

Для розробки стратегічного плану по удосконаленню контролю, моніторингу та діагностики необхідно пройти наступні етапи:

1. Визначення основних цілей розвитку, ресурсів необхідних для підвищення контролю, моніторингу та діагностики.
2. Визначити відповідальних осіб які будуть підвищувати ефективність та надати їм методичні рекомендації.
3. Проводити контроль за виконанням удосконалень.
4. Розробити контроль який не буде негативно сприйматися працівниками підприємства.
5. Розробка альтернативних варіантів по удосконаленню.
6. Вибір та реалізація кращого варіанта по удосконаленню.

Аналізуючи данні таблиці 3.2 можна зробити висновок що підприємство ТОВ «СГП «Фермер» використовую всю земельну площу для посіву та не має земель під паром. Також ми бачимо погану тенденцію зменшення кількості земельної площі у підприємства на 6.97% за 5 роки .

Таблиця 3.2

Динаміка та структура земельних угідь

Показник	2017р.	2018р.	2019р.	2020р.	2021р.	2021 р. у % до 2017р.
Загальна земельна площа, га	2238,48	2255,64	2260	2150	2082,49	93,03
Площа с.-г. угідь, га	2238,48	2255,64	2260	2150	2082,49	93,03
В т. ч.: - рілля	2238,48	2255,64	2260	2150	2082,49	93,03
Посівна площа	2238,48	2255,64	2260	2150	2082,49	93,03
Питома вага посівів у ріллі, %	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100
Коефіцієнт розораності	1	1	1	1	1	1
Припадає на 1 робітника:						
-с.-г. угідь	49,74	50,13	50,23	49,89	49,58	99,68
- ріллі	49,74	50,13	50,23	49,89	49,58	99,68

В таблиці 3.3 наведена динаміка складу і структури товарної продукції на досліджуваному підприємстві, по ній ми аналізуємо обсяги продажу сільськогосподарської продукції. Також ми бачимо що підприємство ТОВ «СГП «Фермер» збільшує обсяг продукції з кожним роком виводячи виробництво на більш якісний рівень, більшу частку продукції на підприємстві займає соняшник та кукурудза на зерно.

Таблиця 3.3
Динаміка складу і структури товарної продукції

Вид продукції	2017р.		2018 р.		2019 р.		2020 р.		2021 р.		2021р. у % до 2017 р.
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	
Продукція рослинництва	26745	99,52	32484	99,57	330191	99,45	33541	99,21	33742	99,56	126,16
В т.ч.:											
Пшениця	3076	11,45	7239,1	22,19	7493,1	21,3	7201	22,12	7018,6	20,71	228,11
Кукурудза на зерно	9960	37,06	10070	30,87	9836	30,11	9172	27,12	9912,6	29,25	99,52
Ячмінь озимий	1997	7,43	2634,2	8,07	2756	9,12	2754	8,67	2810,8	8,29	140,72
Соняшник	11710	43,58	12540,	38,44	10312	34,43	9654	30,12	8963,5	26,45	76,54
Ріпак	-	-	-	-	-	-	-	-	5037,4	14,86	-
Реалізація іншої продукції, робіт, послуг	129,1	0,48	138,7	0,43	140,1	0,45	145	0,5	149	0,44	115,41
Всього	26874	100	32623	100	32918	100	34512	100	33891	100	126,11

В таблиці 3.4 наведена економічна ефективність використання основних засобів на підприємстві, це важливі показники які показують ефективність та ріст основних засобів відповідно до виробленої продукції.

Таблиця 3.4
Економічна ефективність використання основних засобів

Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2019 р. у % до 2017р.
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	18266,6	20847,45	19232	20463,91	21065,9	115,32
Середньорічна чисельність працівників, осіб	45	45	45	44	42	93,33
Вироблено валової продукції, тис. грн.	26745,4	32484,6	30173,4	32198,5	33742,9	126,16
Фондозабезпеченість, тис. грн.	816,03	924,23	945,21	978,5	1011,57	123,96
Фондоозброєність, тис. грн.	405,92	463,27	472,33	495,5	501,57	123,56
Фондовіддача, грн.	1,46	1,55	1,56	1,59	1,60	109,59
Фондоємність, грн.	0,68	0,64	0,66	0,63	0,62	91,18

В таблиці 3.4 роблячи аналіз ми бачимо що вартість основних засобів та вироблена валова продукція зростає з року в рік. Фондозабезпеченість, фондоозброєність та фондovіддача показує стабільний ріст, що говорить про підвищення продуктивності праці. Тенденція зменшення фондоємності це добрий знак при збільшенні вартості основних засобів та валової продукції.

3.2 Впровадження удосконалень для систем моніторингу, контролю та діагностики у ТОВ «СП «Фермер»

Створення та удосконалення існуючих систем внутрішнього та зовнішнього моніторингу є важливою частиною створення системи управління безпекою підприємства для забезпечення її ефективності[12,36,50].

У процесі виконання фінансових планів і бюджетів на всіх рівнях пропоную здійснювати постійний контроль з метою прийняття реактивних заходів для реалізації всіх цілей.

Контроль пропоную здійснювати під час перевірки річної бухгалтерської звітності та звітів керівників кожного відділу, в яких узагальнюються підсумкові результати фінансового забезпечення за звітний період з ціллю їх подальшого унормування.

Впровадження в ТОВ «СП «Фермер» ефективної системи управління сприятиме підвищенню ефективності функції моніторингу та контролю фінансово-економічної безпеки. Принцип цього впровадження, званий «управлінням дисперсіями», полягає в оперативному зіставленні основних фактичних і планових показників для виявлення різниць між ними, залежності та визначення взаємозв'язку цих змін в організації для впливу на головні фактори нормалізації.

Функцією безпеки підприємства є забезпечення економічної безпеки підприємства а також обов'язків, пов'язаних з находженням, нейтралізацією

та захистом від внутрішніх та зовнішніх загроз. Так як у процесі свого існування підприємство має фінансові відносини із зовнішніми та внутрішніми контрагентами і працівниками, а також на його економічну безпеку мають вплив зовнішні та внутрішні загрози, то пропонується розділити функції служби зовнішньої та внутрішньої безпеки підприємства[32,45,53].

Для більш ефективного виконання функції моніторингу та діагностування економічної безпеки підприємства ТОВ «СГП «Фермер» пропоную:

- моделювання нової або удосконалення існуючої системи економічної безпеки;
- зробити аудит наявної системи економічної безпеки та видалити недоліки;
- збільшення фінансування для служби економічної безпеки;
- ідентифікувати усі існуючі загрози економічній безпеці підприємства та розроблення превентивних та заходів протидії;
- удосконалення захисту конференційної інформації;
- ввести обов'язковий аудит підприємства раз на рік;
- побудова інституційно-правової інфраструктури забезпечення економічної безпеки підприємства (внесення у статут, інші документи положень про формування і регулювання економічної безпеки; формування методичних рекомендацій для всіх служб і підрозділів підприємства з питань безпеки);
- визначення, систематизація та реалізація фінансово-економічних інтересів підприємства;
- забезпечення належного захисту структурних складників економічної безпеки підприємства;
- забезпечення прийнятної ефективності використання ресурсів та створення передумов розвитку підприємства.

- оснастити виробничі приміщення камерами відео-нагляду з можливістю запису та фіксації звуку

Усі запропоновані заходи можуть забезпечити підприємству захищеність від внутрішніх загроз, та зберегти кошти у випадку настанні небезпек.

Незалежно від етапу розвитку та типу підприємства моніторинг завжди буде необхідним для ефективного виконання господарської діяльності. Суть моніторингу полягає в постійному, безперервному забезпеченню інформацією підприємство для виявлення загроз заздалегідь. Виходячи з цієї інформації я пропоную ТОВ «СГП «Фермер» зробити службу моніторингу, для цього на нашу думку необхідно зробити наступні шаги:

1. розробити та автоматизувати інформаційну базу на підприємстві;
2. розділити фактори впливу на зовнішні та внутрішні та виділити основні;
3. оцінити стан захищеності підприємства за низькою показників;
4. налагодити обробку інформації, та продовжувати накопичувати статистичні данні.

В першому етапі пропоную найняти спеціалістів знайомих з моніторингом на сільськогосподарських підприємствах та почати збір інформації.

Розділення служби моніторингу необхідно для досягнення максимальної ефективності в процесі збору та обробки інформації, диверсифікація допоможе уникнути плутаниці у процесі уникнення загроз.

Виходячи з другого розділу дипломної роботи ми можемо оцінити захищеність підприємства.

Четвертий етап допоможе в майбутньому виходячи з накопиченої інформації вірно приймати оперативні та стратегічні рішення у разі виникнення загроз.

Для ефективного управління інформацією на ТОВ «СГП «Фермер» пропоную створити сайт на якому буде накопичуватися, оброблятися,

систематизуватися та аналізуватися інформація. Сайт буде багатофункціональним, а також орієнтовано на працівників та на цільову аудиторію. Сайт допоможе налагодити комунікацію з контрагентами та буде підвищувати імідж підприємства. Отже, підсумуємо позитивні фактори при створенні сайту підприємства:

- підвищуються імідж як серйозної організації;
- долучається більша кількість контрагентів;
- можливість зацікавить іноземних інвесторів;
- можливість зацікавлених компаній вийти на зв'язок та отримати необхідну інформацію о продукції;
- освоєння нових ринків збуту;
- виділення компанії серед інших;
- можливість долучати робітників;

Також пропонується для зручності інтегрувати 1С «Підприємство» до сайту що надасть можливість вивантаження товарної номенклатури на сайт і завантаження замовлень в базу даних 1С. Ціна створення такого сайту орієнтовано 15 000 - 30 000 грн.

Пропоную для ТОВ «Фермер» застосувати сучасний засіб для контролю результатів діяльності підприємства – спеціалізовану програму, для обліку у сільському господарстві «Бухгалтерія сільськогосподарського підприємства для України» від «РАСК. ІН-АГРО». У цю програму також входять функції:

- автоматизації збору інформації про хід майна та руху продукції для поліпшення організації обліку та мінімізації зловживань робітників;
- автоматизувати оперативну роботу току від збору урожаю, очищення а сушки і до транспортування врожаю з току;
- автоматизувати облік елеваторів, комбикормових заводів;
- ведення зайнятості автотранспорту і сільськогосподарської техніки, облік шин та акумуляторів;
- автоматизація роботи комірника на віддаленому складі;

- автоматизація планування на підприємстві;
- програма для роботи агронома в полі яка поліпшить оперативний облік та відстеження відхилень.

За допомогою програми можливо вдосконалити контролінг усіх ланок виробництва та систематизувати управлінський облік, це значно покращить рівень інформованості управлінського персоналу оперативною інформацією та систематизованою аналітикою. На нашу думку ціна за цей продукт 525 грн. за місяць коштує того щоб придбати його.

Якість ґрунту на сільськогосподарському підприємстві є одним з найважливіших факторів виробництва, так як на ТОВ «СГП «Фермер» використовується чорнозем, найкращий ґрунт на планеті, я пропоную проводити постійні аналізи. За допомогою аналізу ґрунту можна визначати стан поживних речовин та рівень кислот, володіючи інформацією про стан землі можна буде приймати стратегічні рішення щодо посіву та обробки земельних ділянок. Виходячи з даних аналізу ґрунту агроном на ТОВ «СГП «Фермер» буде вирішувати який тип та яку кількість добрив внести для якісного збагачення землі поживними речовинами. При правильному проведенні аналізу ми отримаємо можливість:

- диференціювати внесені добрива;
- вибрати найефективніший тип добрив;
- визначити періодичність внесення добрив;
- зрозуміти яка кількість добрив необхідна на гектар;
- яку культуру слід сіяти;
- прийняти рішення залишити землю під паром.

Сучасна система моніторингу за ґрунтами включає в себе і систему спостереження, обробітку, збирання, збереження та діагностування з аналізом інформації показників якісного стану землі, розробку методичних рекомендацій що до лікування неплодючої землі.

Якщо підприємство хоче досягти якісного вирощування, що без комплексного моніторингу стану ґрунту не можливо, для цього необхідне

постійне спостереження та агрохімічного обстеження угідь господарства, завданням якого є розробка плану обробітку ґрунтів з передбаченням безпеки навколишньому середовищу та безпеки здоров'я споживачів.

Я пропоную на ТОВ «СГП «Фермер» закупити якісні аналізатори ґрунту та проводити постійний аналіз землі, також необхідно в службі моніторингу створити підрозділ який буде відповідати за діагностування стану земельних ділянок та прораховувати необхідну кількість добрив. Правильний підбір добрив зможе покращити врожайність що призведе до швидкого розвитку підприємства. В перспективі такі заходи збільшать врожайність та призведуть до збільшення як самого підприємства так і його доходів.

В гонці за прибутком багато з підприємств забувають про екологію навколишнього середовища, але за допомогою добрив можна насичити ґрунт та поліпшити його якість.

Висновки до третього розділу

1. В ході розвитку підприємство потребує в залученні нових служб та розширення та покращення існуючих. Без нововведень підприємство приречено на стагнацію та занепад, щоб цього уникнути треба звертати увагу на інновації які з'являються, слідкувати за більш розвиненими державами та відвідувати виставки.

2. Загрози які з'являються під час діяльності не мають меж, що призводить до змін у підприємствах та покращення захищеності.

3. На нашу думку загрози та безпека це два фактори постійного двигуна, поки є загрози буде безпека та поки є безпека будуть і загрози. З розвитком людства ці загрози будуть розвиватись що призведе до розвитку безпек і появі нових загроз які ще ми не знаємо.

4. Служба безпеки на малих підприємствах не може бути великою, це не доцільно, але на малих підприємствах функції безпеки виконують

управлінський персонал.

5. Під час вивчення підприємства було виявлено, що маючи високий рівень показників, підприємство має недоліки в організації та в службі економічної безпеки. Служби моніторингу, контролю та обліку потребують розширення та інвестування.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Поняття економічна безпека досліджується протягом багатьох років, його розуміння та склад поширюється разом з розвитком людства, мається на увазі зміна зовнішніх і внутрішніх факторів що призводить до покращення стану фінансово-економічної безпеки і в наслідок зміни організаційної структури. На нашу думку розвиток економічної безпеки підприємства не має лімітів.

1. Економічна безпека повинна зберігати баланс у витратах відповідно до вкладених грошей, тому для кожного підприємства треба окремо вираховувати та створювати ефективну службу економічної безпеки.

2. Пропоную заключити договір з аудиторською спілкою на щорічний аудит, в подальшому цей аудит допоможе підприємству отримувати необхідний свіжий та професіональний погляд на фінансово-економічний стан підприємства.

3. Щоб покращити контроль підприємства необхідно створити підрозділ та найняти фахівців яку будуть займатися моніторингом за зовнішнім та внутрішнім середовищем. Виходячи з зібраних характеристик та показників служба повинна робити аналіз та діагностувати становище підприємства.

4. Встановлено, служби контролінгу економічної безпеки являє собою необхідну систему яка має гнучку систему, яка при необхідності може збирати інформацію з усіх видів середовища, обробляти та перетворювати її у прогнози щодо розвитку підприємства. При необхідності служба може розширятися та покращувати свою ефективність за умов інвестування та кадрового достатку.

5. При створенні підприємств необхідно контролювати усі процеси, створювати бюджетні плани, шукати ланку ринку яку підприємство може зайняти, досліджувати конкурентів та домовлятися с контрагентами, усе це потребує мас інформації, яку надасть служба безпеки а саме її підрозділи з моніторингу та контролю.

6. Для того щоб підприємство мало успіх, кожен управлінець повинен проаналізувати інформацію яку збирає моніторинговий відділ. При створенні плану можна спиратись на досвід сучасних компаній, та проектуючи їх рішення на Українську економіку, вчитись на їх прикладі.

7. При створенні нових систем контролю та моніторингу треба пам'ятати про планку доцільності, іноді надлишок контролю може призвести до його втрати або інших непередбачених проблем.

8. Створюючи нові підрозділи в службі економічної безпеки необхідно знаходити керівника с досвідом, ліпше переводити його в новий відділ з вже існуючого.

9. В сучасному світі розвиток економічних, техніко-технологічних або контролюючих систем потребує більшої уваги, для забезпечення безпеки діяльності підприємства при використанні інноваційних продуктів іноземних компаній пропоную створювати тимчасову команду тестувальників котрі будуть досліджувати нові активи та отримувати досвід праці з ними.

10. Задачі які отримують системи контролю, моніторингу та діагностики роблять їх необхідною частиною сучасних підприємств. Незалежно від типу виробництва при

11. Підприємство ТОВ «СГП «Фермер», що досліджувалося, за показниками безпеки має середній рівень економічної безпеки, що каже нам про недостатню зацікавленість управлінців в налагодженні показників підприємства, що може призвести в майбутньому до кризи, але не зважаючи на малі показники безпек, підприємство показує постійний зріст у багатьох показниках економічної діяльності а в матриці взагалі рейтинг фінансового стану підприємства найвищий «ААААА».

12. Керуюча роль у фінансах досліджуваного підприємства належить головному бухгалтеру що відповідає за складання бюджетних планів, створення стратегічних цілей, проектів та контроль за фінансовим потенціалом ТОВ «СГП «Фермер».

Для покращення діяльності, усунення недоліків та удосконалення систем економічної безпеки на ТОВ «СГП «Фермер», пропоную:

– Пропоную впровадити системи моніторингу контролю та діагностики це забезпечить управлінців на підприємстві інструментарієм, що дозволить об'єднати системи оперативного прийняття рішень з контролінгом та стратегією розвитку.

– Для покращення моніторингу я пропоную на підприємстві ТОВ «СГП «Фермер» розробити систему відео нагляду, що буде зберігати відео протягом року та надасть можливість проводити контроль за активами та процесами на підприємстві.

– Щоб покращити діагностику на підприємстві пропоную створити сайт для збереження та більш глибокого аналізу систематизованої інформації по виробництву, калькулюванню витрат та собівартості продукції. За допомогою у створенні та обслуговуванні сайту пропоную звернутися до компанії РАСК. ІН-АГРО, компанія спеціалізується на розробці, провадженні та супроводі ІТ-систем для управління і обліку на сільськогосподарських підприємствах.

– Інвестування у лабораторні прилади для аналізу ґрунту призведе до якісного поліпшення у використанні добрив, що скажется на зменшенні витрат у неефективних добрив та збільшення врожайності культур.

– Пропоную щонайменше раз на місяць управлінському персоналу збиратися на нараду та обговорювати актуальні питання що до подальшого розвитку підприємства та подолання загроз.

– Пропоную заключити договір з аудиторською спілкою на щорічний аудит, в подальшому цей аудит допоможе підприємству отримувати необхідний свіжий та професіональний погляд на фінансово-економічний стан підприємства.

– Для поліпшення якості діагностики пропоную виділити головні показники та проводити аналіз лише за ними, не звертаючи уваги на менш

значущі. Це поліпшить якість діагностування зменшуючи кількість «шуму» при аналізі.

– Пропоную використовувати SWOT-аналіз для кожного сегменту ринка в якому планує працювати ТОВ «СГП «Фермер». При правильному аналізі підприємство зможе враховувати усі фактори внутрішнього та зовнішнього середовища, покаже напрями для розвитку та зведе загрози до мінімуму.

При дотриманні наших запропонованих рекомендацій підприємство зможе якісно перейти на інший рівень, що включатиме підвищення рівня управління та управлінських рішень, збільшення врожаю, зростання аналітичних функцій, захищеність підприємства від загроз та покращення фінансово-економічного стану в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абалкин Л.Є. Економічна безпека: зарози та їх відображення / Л. Є. Абалкин // Питання економіки. – 2014. - №12. – С. 4-13.
2. Азаренкова Г.М. Фінанси підприємства: навч.посіб. для самостійного вивч.дисц. / Г. М. Азаренкова, Т.М. Журавель. [2-ге вид.випр і доп.]. – К.:Знання-Прес, 2014. – 287 с.
3. Айвазян С. А. Прикладная статистика и основы эконометрии / С. А. Айвазян, В. С. Махитарян. – М.: ЮНИТИ, 2013. – 1022 с.
4. Амельницька О. В. Управління виробничо-господарською діяльністю: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами» / Олена Володимирівна Амельницька; [Донец. нац. ун-т]. – Донецьк, 2014. – 20 с.
5. Андрейчиков А. В. Анализ, синтез, планирование решений в экономике / А. В. Андрейчиков, О. Н. Андрейчикова. – М. : Финансы и статистика, 2011. – 362 с.
6. Антикризисное управление : учебник [для студ. ВУЗов] / Э.М. Коротков, А.А. Беляев, Д.В. Валовой и др. / под ред. Э.М. Коротков. – М. : Изд-во ИНФРА-М, 2003. – 431 с.
7. Барановський О. І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення): монографія / О. І. Барановський. – К.:Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. – 759 с.
8. Барановський О.І. Фінансова безпека: монографія. / О.І. Барановський. – К.:Фенікс, 2012. – 338 с.
9. Басанцов І.В. Впровадження системи державного фінансового контролінгу на стратегічних підприємствах України / І. В. Басанцов // Механізм регулювання економіки. – 2011. – № 2/(52). – С. 106-112.
10. Безродна Т.М. Обліково-аналітичне забезпечення управління підприємством: визачення сутності поняття [Електронний ресурс] / Т.М.

Безродна // Вісник Східноукраїнського нац.ун-ту. ім. В. Даля. – 2012. – №10 (128). – Ч. 2.

11. Бланк И.А. Управление финансовой безопасностью предприятия / И. А. Бланк. –2-е изд., – К.: Эльга, 2009. – 776 с.

12. Бондаренко О.М. Оцінка економічної безпеки: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.07.14 / О.М. Бондаренко. – К.:Фенікс, 2014. – 19 с.

13. Вержбицький О. А. Критерії оцінювання результативності проекту впровадження контролінгу на прикладі торговельного підприємства / О. А. Вержбицький // Держава та регіони: Серія: Економіка та підприємництво. - 2009. - № 4. – С. 21-25.

14. Гладченко Т.Н. Индикаторы экономической безопасности предпринимательской деятельности // Донецк: ДОНГАУ «Менеджер» 2000. №12. – С.111113.

15. Грунин О.А., Грунин С.О. Экономическая безопасность организации. – СПб.: Питер, 2002. – 160 с.

16. Губарик О.М. система планування та контроль фінансової безпеки підприємства - <http://dspace.dsau.dp.ua/jspui/handle/123456789/4922>

17. Гусева І. Менеджмент і контролінг в системі управління підприємством / І. Гусева // Теорії і практики управління. – 2009. - №3. – С. 88-91.

18. Довідович І.Є. Контролінг: Навчальний посібник. – К: Центр учбової літератури,2008- 552с.

19. Економічна безпека держави: навчально-методичний посібник / Живко З.Б., Черевко О.В., Копитко М.І., Зачосова Н.В., Живко М.О., Серета В.В., Занора В.О., Бієвець А.В.; за ред. Живко З.Б. Черкаси : видавець Чабаненко Ю.А., 2019. 240 с.

20. Електронний навчальний посібник Уклад. М. І. Небава, Ю. В. Міронова – Вінниця : ВНТУ, 2017. – 75 с

21. Електронний ресурс
Підручники:<https://pidru4niki.com/1584072015643/finansi/kontroling>

22. Єрмошенко М.М. Фінансовий менеджмент: курс лекцій / М.М. Єрмошенко, С.А. Єрохін, О.А. Стороженко. — К.: НАУ, 2012. — 506 с.
23. Задорожна, Р. П. Контролінг як концепція управління фінансово-господарською діяльністю підприємства / Р.П. Задорожна // Вісник Київського ін.-ту бізнесу і технологій. – 2010. - № 1. – С. 46-50.
24. Здрок В. В. Прикладна економетрика. Симультаивні моделі: навч. посібник. Ч. 1. / В. В. Здрок. – Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2014. – 112 с.
25. Іванілова О.С. Економіка підприємства: підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 728 с.
26. Іванюта Т. М. Економічна безпека підприємства: навч. посіб. / Т. М. Іванюта, А. О. Заїчковський – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 256 с.
27. Іващенко О.В. Системи фінансово-економічної безпеки підприємства. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.sworld.com.ua/konfer28/51.pdf>
28. К. С. Жадько моніторинг, діагностика та контроль у системі контролінгу діяльності суб'єктів підприємницької діяльності
29. Камлик М. І. Економічна безпека підприємницької діяльності. Економіко- правовий аспект : навч. посібник. / М. І. Камлик. – К. : Атіка, 2014. – 432 с.
30. Каркавчук В. В. Аналіз системи фінансової безпеки підприємства / В. В. Каркавчук // Вісник Львівського національного університету. – Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2014. – № 38. – С. 90-94.
31. Кириченко О.А. Вдосконалення управління фінансовою безпекою підприємства. – К.: Знання, 2012 – 369 с.
32. Кіндрацька Г. І. Стратегічний менеджмент / Г. І. Кіндрацька. – К. : Знання, 2013. – 366 с.
33. Клівець П.Г. Стратегія підприємства: навч. посіб. / П.Г. Клівець – К. : Академвидав, 2012. – 320 с.

34. Коваленко Л. О. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. / Л. О. Коваленко, Л. М. Ремньова.. – К. : Знання, 2015. – 485 с.
35. Ковальов Д.С. Кількісна оцінка рівня економічної безпеки підприємства / Д.С. Ковальов, І.П. Плетнікова // Економіка України. – 2012. – No 4. – С. 35-
36. Коротков, Э. М. Менеджмент : учебник для вузов / Э. М. Коротков. — 3-е изд., перераб. и доп. — Москва : Издательство Юрайт, 2023. — 566 с.
37. Небава, М.І О.Г. Ратушняк Менеджмент організацій і адміністрування електронний ресурс:
https://web.posibnyky.vntu.edu.ua/fmib/1nebava_menedzhment_organizacij_administuvannya_ch1/index.htm
38. Організація та управління системою економічної безпеки підприємства: навчально-методичний посібник / З. Б. Живко, О.В. Черевко, Н.В. Зачосова, М. О. Живко, О.Б. Баворовська, В.О. Занора; за ред. З.Б. Живко. Черкаси : видавець Чабаненко Ю.А., 2019. 120 с.
39. Орлик О. В. Економічна безпека підприємства: властивості, стратегія та методи забезпечення. Економічна безпека в умовах глобалізації світової економік : колективна монографія у 2 т. Дніпропетровськ : «ФОРМ Дробязко С.І.». 2014. Т. 2. С. 176–182.
40. Ортинський В.Л. Економічна безпека підприємств: підручник / В.Л. Ортинський , І.С. Керницький, З.Б. Живко // К:Алерта. – 2016. – С. 704.
41. Отенко І. П. Економічна безпека підприємств в умовах глобальної трансформації [Електронний ресурс] : монографія / І. П. Отенко, І. А. Булкіна. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. – 253 с.
42. Отенко І.П. Аналітичний інструментарій управління економічною безпекою підприємства/ І.П. Отенко, О.С. Преображенська// Актуальні проблеми економіки, 2014. - No5. - С. 203-209.
43. Отенко І.П. Економічна безпека підприємства: навч. посіб. / І. П. Отенко, Г. А. Іващенко, Д. К. Воронков// – Харків: ХНЕУ, 2012. – 256 с.

44. Петренко С.Н. Контроллинг [Текст] : учеб. пос. / Петренко С.Н. – К.: Ника-Центр Эльга, 2003. – 476 с.
45. Пономаренко В. С., Кавун С. В. Концептуальні основи економічної безпеки: монографія. Х.: ХНЕУ. 2008. 255 с.
46. Попрозман Н.В. Формування стратегії економічного розвитку агропромислового виробництва/ Н.В. Попрозман\\ К.: ННЦ ІАЕ, 2015.- 300с.
47. Предборський В. А. Економічна безпека держави: [монографія]/ В.А. Предборський// – К.: Кондор, 2015. – 391 с.
48. Пригунов П.Я. Сучасні підходи до визначення суб'єктів забезпечення економічної безпеки підприємств/ П.Я. Пригунов// Формування ринкових відносин в Україні, 2013. - №11. - С. 120-125.
49. Рижиков В.С. Економічний аналіз і діагностика стану сучасного підприємства: навч. посібник / В.С. Рижиков// – К.: Центр навчальної літератури, 2014. – 400с.
50. Сиволап Л.А. Служба безпеки підприємства як чинник його економічної безпеки/ Л.А. Сиволап// Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності, 2014. - Випуск 1 (10), Том 2. - С.121 – 125.
51. Солодухін С.В. Механізми забезпечення економічної безпеки підприємства / С.В. Солодухін, І.О. Клопов. Науковий збірник / За редакцією В.М. Вовка. Спецвипуск №16. Львів: Інтереко, 2016,- С. 195-202.
52. Станкевич, О.М. (Техническая диагностика и неразрушающий контроль, 2015)
53. Фоміна М. В. Проблеми економічно безпечного розвитку підприємств: теорія і практика : монографія. Донецьк: ДонДУЕТ. 2013. 141 с.
54. Хан Д. Планирование и контроль: концепция контроллинга. Пер. с нем. / Под ред. и с предисл. Турчака А. А., Головача Л. Г., Лукашевича М. Л. — М.: Финансы и статистика, 1997. – 800с.

55. Циглик І.І. Контролінг: Навчальний посібник. – К.:Центр навчальної літератури, 2004.- 76с.
56. Чернеп О.Г. Управління фінансово-економічною безпекою підприємств в Україні. – К.:Знання, 2012. – 430 с.
57. Шемаєва Л. Г. Забезпечення економічної безпеки підприємства на основі управління стратегічною взаємодією із суб'єктами зовнішнього середовища: монографія / Л. Г. Шемаєва. – Київ, 2012. – 357 с.
58. Шенда А. В. Ризики в підприємництві: оцінювання та управління: навч.посіб. / А. В. Шенда, М. В. Голованенко. – К.: Знання, 2014. – 271 с.
59. Шкарлет С. М. Економічна безпека підприємства: інноваційний аспект : монографія / С. М. Шкарлет. – К. : Книжкове вид-во Національного авіаційного університету, 2014. – 435 с.
60. Шкарлет С.М. Формування економічної безпеки підприємств засобами активізації їх інноваційного розвитку / С.М. Шкарлет. – К.: Знання, 2012. – 24 с.
61. Шлемко В. Т. Економічна безпека України: сутність та шляхи забезпечення : Монографія / В. Т. Шлемко, І. Ф. Білько. – К. : НІСД, 2014. – 144 с.
62. Штангрет А.М. Процес здійснення обліково-аналітичного забезпечення управління економічною безпекою підприємства / А.М. Штангрет. - К. : НІСД, 2013. – 234 с.
63. Штанден Р.С. Економічна безпека підприємства / Р.С. Штанден, О.К. Дамченко. – К.:Цент. учб. літ-ри, 2013. – 189 с.
64. Ятюшева Л.С. Економічна безпека держави: підручник / Л.С. Ятюшева, Е.А. Олейникова. – К.:Кондор, 2012. – 302 с.
65. Яценко Г. В. Фінансова безпека підприємств і банківських установ / Г.В. Яценко. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2014. – 285 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Оцінка майна та капіталу ТОВ «СГП «Фермер» за 2017-2021 рр., тис. грн.

№ з/п	Види активів (майна) та пасивів (капіталу)	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відношення у % 2021 р. до 2017 р.
	Майно - усього	47245,0	70720,2	61056,8	79115,7	70740,0	149,73
1	Необоротні активи	15638,5	22541,4	20879,6	23037,5	24241,1	155,01
1.1	Основні засоби	14805,3	21727,9	19967,0	22164,8	23368,4	157,84
2	Оборотні активи	31606,5	48178,8	40177,2	56078,2	46498,9	147,12
2.1	Запаси	21941,5	16839,8	20879,6	32170,9	17481,7	79,67
2.2	Поточна дебіторська заборгованість	7916,0	13678,8	9149,8	14560,6	14577,9	184,16
2.3	Гроші, їх еквіваленти та поточні фінансові інвестиції	1478,0	17286,0	1416,8	5240,9	11126,3	752,79
2.4	Витрати майбутніх періодів	271,0	374,2	1417,3	1638,4	3313,0	1222,51
	Капітал- усього	47245,0	70720,2	61056,8	79115,7	70740,0	149,73
3	Власний капітал	46284,5	68027,7	60306,6	60926,6	69340,0	149,81
3.1	Зареєстрований (пайовий) капітал	425,0	425,0	425,0	425,0	425,0	100,00
4	Зобов'язання і забезпечення	960,5	2692,5	750,2	18189,1	1400,0	145,76
4.1	Поточні зобов'язання	960,5	2692,5	750,2	18189,1	1400,0	145,76
4.2	Поточна кредиторська заборгованість	259,0	2499,6	434,2	1986,8	382,7	147,76

Додаток Б
Оцінка руху та функціонального стану основних засобів ТОВ «СПП
«Фермер» за 2017-2021 рр.

№ з/п	Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відношення у % (відхилення,+;-) 2021 р. до 2017 р.
<i>Вихідна інформація, тис. грн</i>							
1	Вартість основних засобів на початок року	15295,8	24312,2	33121,8	33602,6	38366,5	250,83
2	Вартість основних засобів на кінець року	24312,2	33121,8	33602,6	38366,5	42426,2	174,51
3	Нараховано амортизації за рік	1616,3	1887,0	2241,7	2566,1	2856,1	176,71
4	Знос основних засобів: а) на початок року	7890,6	9506,9	11393,9	13635,6	16201,7	205,33
	б) на кінець року	9506,9	11393,9	13635,6	16201,7	19057,8	200,46
<i>Показники руху основних засобів</i>							
5	Річний приріст(+) або зменшення(-), тис.грн.	9016,40	8809,60	480,80	4763,90	4059,70	45,03
6	Темп зростання (зниження), %	158,95	136,24	101,45	114,18	110,58	-48,37
7	Темп приросту (зменшення), %	58,95	36,24	1,45	14,18	10,58	-48,37
8	Коефіцієнт оновлення, %	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
9	Коефіцієнт вибуття, %	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
10	Період обороту, років	12,25	15,22	14,88	14,02	14,14	115,44
<i>Показники функціонального стану основних засобів</i>							
11	Коефіцієнт зносу, %: а) на початок року	51,59	39,10	34,40	40,58	42,23	-9,36
	б) на кінець року	62,15	46,86	41,17	48,22	49,67	-12,48
12	Коефіцієнт придатності,%: а) на початок року	48,41	60,90	65,60	59,42	57,77	-106,18
13	б) на кінець року	37,85	53,14	58,83	51,78	50,33	12,48

Додаток В
Фінансові результати діяльності ТОВ «СГП «Фермер» за 2017-2021рр., тис.
грн.

№ з/п	Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відношення у % 2021 р. до 2017 р.
-------	----------	---------	---------	---------	---------	---------	-----------------------------------

1	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	18848,40	61210,40	30050,80	56892,90	85086,10	451,42
2	Валовий прибуток (збиток)	18848,40	61210,40	30050,80	56892,90	85086,10	451,42
3	Валовий прибуток (збиток) у % до чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	0,00
4	Фінансові та інвестиційні доходи	1576,40	492,60	961,40	398,40	524,70	33,28
5	Фінансові та інвестиційні витрати	20568,30	39,70	509,30	2,50	133,90	0,65
6	Фінансовий результат до оподаткування	7608,90	25608,20	5303,90	13711,60	36933,40	485,40
7	Чистий прибуток (збиток)	7608,90	25608,20	5303,90	13711,60	36933,40	29324,50
8	Чистий прибуток (збиток) у % до чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	40,37	41,84	17,65	24,10	43,41	3,04
9	Чистий прибуток (збиток) у % до валового прибутку (збитку)	40,37	41,84	17,65	24,10	43,41	3,04

Додаток Г
Оцінка фінансової стійкості ТОВ «СГП «Фермер» за 2017-2021 рр.

№ з/п	Показник	Нормативне значення	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відношення у % 2021 р. до 2017 р.
1. Показники структури капіталу								
1.1	Коефіцієнт автономії	>0,5	0,98	0,96	0,99	0,77	0,98	100,06
1.2	Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	<0,5	0,02	0,04	0,01	0,23	0,02	97,35
1.3	Коефіцієнт фінансування	>1	48,19	25,27	80,39	3,35	49,53	102,78
1.4	Коефіцієнт фінансового ризику	<1	0,02	0,04	0,01	0,30	0,02	97,29
1.5	Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	Зменшення	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	100,00
2. Показники стану оборотних активів								
2.1	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Збільшення	30646,00	45486,30	39427,00	37889,10	45098,90	147,16
2.2	Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів	>0,1	0,97	0,94	0,98	0,68	0,97	100,03
2.3	Коефіцієнт забезпеченості запасів	>0,5	1,40	2,70	1,89	1,18	2,58	184,70
2.4	Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів	Збільшення	0,02	0,19	0,02	0,06	0,12	498,13
3. Показники стану основного капіталу								
3.1	Коефіцієнт реальної вартості майна	Збільшення	0,78	0,55	0,67	0,69	0,58	74,24
3.2	Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні	Збільшення	0,31	0,31	0,33	0,28	0,33	105,42
3.3	Коефіцієнт накопичення амортизації	Збільшення	0,39	0,34	0,41	0,42	0,45	114,87
3.4	Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів	Збільшення	2,02	2,14	1,92	2,43	1,92	94,91

Додаток Д
Оцінка ліквідності, платоспроможності та оборотності оборотних активів
ТОВ «СПП «Фермер», тис. грн.

№ з/п	Показник	Нормативне значення	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відношення у % (відхилення, +/-) 2021р. до 2017р.
1. Оцінка ліквідності								
1.1	Високоліквідні активи (A1)	≥П1	1478,00	17286,00	1416,80	5240,90	11126,30	752,79
1.2	Середньоліквідні активи (A2)	≥П2	7916,00	13678,80	9149,90	17028,00	14577,90	184,16
1.3	Низьколіквідні активи (A3)	≥П3	21941,50	16839,80	20879,60	32170,90	17481,70	79,67
1.4	Найбільш строкові зобов'язання (П1)	≤A1	259,00	2499,60	434,20	1986,80	382,70	147,76
1.5	Короткострокові зобов'язання (П2)	≤A2	701,50	192,90	316,00	16202,30	1017,30	145,02
2. Оцінка платоспроможності								
2.1	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	≥0,2	1,54	6,42	1,89	0,29	7,95	516,47
2.2	Проміжний коефіцієнт покриття	≥0,7	9,78	11,50	14,09	1,09	18,36	187,73
2.3	Коефіцієнт покриття (загальної ліквідності)	≥2	32,91	17,89	53,56	3,08	33,21	100,93
2.4	Коефіцієнт загальної платоспроможності	Збільшення	49,19	26,27	81,39	4,35	50,53	102,73
3. Оцінка оборотності оборотних активів								
3.1	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	-	18848,40	61210,40	30050,80	56892,90	85086,10	451,42
3.2	Середньорічна вартість оборотних активів	-	31054,05	39892,65	44178,00	48127,70	51288,55	165,16
3.3	Коефіцієнт обертання оборотних активів	Збільшення	0,61	1,53	0,68	1,18	1,66	273,33
3.4	Коефіцієнт завантаження оборотних активів	Зменшення	1,65	0,65	1,47	0,85	0,60	36,59
3.5	Тривалість одного обороту оборотних активів, днів	Зменшення	593	235	529	305	217	37

Додаток Е
Оцінка ділової активності ТОВ «СГП «Фермер» за 2017-2021 рр.

№ з/п	Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відношення у % (відхилення, +/-) 2021р. до 2017р.
Вихідна інформація, тис. грн.							
1	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	18848,40	61210,40	30050,80	56892,90	85086,10	451,42
3	Середньорічна вартість капіталу	43091,05	58982,60	65888,50	70086,25	74927,85	173,88
4	Середньорічна вартість необоротних активів	42480,05	57156,10	64167,15	60616,60	65133,30	153,33
5	Середньорічна вартість оборотних активів	12037,00	19089,95	21710,50	21958,55	23639,30	196,39
6	Середньорічна вартість оборотних виробничих фондів та готової продукції і товарів	15481,30	19390,65	18859,70	26525,25	24826,30	160,36
7	Середньорічна величина поточної дебіторської заборгованості	6172,05	10797,40	11414,30	11855,20	14569,25	236,05
8	Середньорічна вартість власного капіталу	42480,05	57156,10	64167,15	60616,60	65133,30	153,33
9	Середньорічна величина кредиторської заборгованості	188,90	1379,30	1466,90	1210,50	1184,75	627,18
Показники ділової активності							
10	Загальний коефіцієнт обертання капіталу	0,44	1,04	0,46	0,81	1,14	259,61
11	Фондовіддача необоротних активів, грн	0,44	1,07	0,47	0,94	1,31	294,42
12	Коефіцієнт обертання оборотних активів	1,57	3,21	1,38	2,59	3,60	229,86
13	Тривалість одного обороту оборотних активів, днів	230	112	260	139	100	44
14	Коефіцієнт обертання оборотних виробничих фондів та готової продукції і товарів	1,22	3,16	1,59	2,14	3,43	281,50
15	Тривалість одного обороту оборотних виробничих фондів, днів	296	114	226	168	105	36
16	Коефіцієнт обертання поточної дебіторської заборгованості	3,05	5,67	2,63	4,80	5,84	191,24
17	Тривалість одного обороту поточної дебіторської заборгованості, днів	118	64	137	75	62	52
18	Коефіцієнт обертання власного капіталу	0,44	1,07	0,47	0,94	1,31	294,42
19	Тривалість одного обороту власного капіталу, днів	811	336	769	384	276	34

